

Uvodnik / Introductory note

- dr. sc. Tin Matić, urednik "Odvjetnika" 2
Tin Matić, PhD, Editor of Odvjetnik journal
- Mladen Sučević, predsjednik Odvjetničke akademije HOK-a
Mladen Sučević, President of CBA's Lawyers Academy

Iz Hrvatske odvjetničke komore / From the Croatian Bar Association

- Odvjetništvo je neodvojivi dio demokracije 4
The practice of law is an inseparable part of democracy
- Advocatus Croatia srebrni na Europskom nogometnom prvenstvu odvjetnika 10
Advocatus Croatia win silver medal at Lawyers European Football Cup
- Skupština Zaklade Zlatko Crnić 14
Zlatko Crnić Foundation holds its Annual Meeting

Članci i rasprave / Articles and discussions

- Višnja Drenški Lasan: Mišljenje broj 16 Savjetodavnog vijeća europskih sudaca 15
Višnja Drenški Lasan: Opinion No. 16 of the Consultative Council of European Judges
- mr. sc. Antun Šagovac: Stjecanje u vlasništvo dosjelošću nekretnina
 koje su bile u društvenom vlasništvu 19
*Antun Šagovac, MSc: Acquisition by prescription of ownership
 in immovable property that used to be socially owned*
- mr. sc. Ivan Šprajc: Odbacivanje nepotpune žalbe
 u Zakonu o javnoj nabavi: još jedna neustavnost? 32
*Ivan Šprajc, MSc: Dismissal of incomplete appeal as prescribed
 by Public Procurement Act: yet another instance of unconstitutionality?*

Engleski za odvjetnike / English for lawyers

- Kolokacije u jeziku prava: Zemlje meda i (sojinog) mlijeka 40
Collocations in the language of law: Lands of (soy) milk and honey

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for lawyers

- Glasovne promjene – najčešća odstupanja 42
Sound change in Croatian – most common departures

Prisege / Oaths

- Prisege dane 14. lipnja 2017. 44
Oaths taken on 14 June 2017
- Prisege dane 5. srpnja 2017. 46
Oaths taken on 5 July 2017

In memoriam / Obituaries

- Milenko Umićević, Duško Zec, Damir Mijatović, Stjepan Kuzman,
 Melita Veršić-Marušić, Josip Prelac, Željko Ljubić, Jovan Grubešić, Dragan Zorić 48

Pišu:

mr. sc. Tin Matić

odvjetnik u Zagrebu
urednik "Odvjetnika"

Mladen Sučević,

odvjetnik u Zagrebu
i predsjednik
Odvjetničke akademije
HOK-a

Poštovane kolegice i kolege,

prošle godine, u svibnju, Odvjetnička akademija HOK-a organizirala je stručni posjet Europskom sudu u Luxembourg, a ove godine, nastavljajući započeti proces, stručni posjet Londonu i pravosudnim institucijama i Parlamentu Ujedinjenog Kraljevstva te ponovno Europskom sudu u Luxembourg.

Prilično veliki odaziv sudionika, kako odvjetnika tako i vježbenika, najbolja je ocjena projekta te njegovih organizatora.

Posjet Londonu obuhvaćao je, uz ostalo, posjet Old Baileyu, Royal Court of Justice,

Vrhovnom sudu Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Vrhovni sud Ujedinjenog Kraljevstva (*Supreme Court of the United Kingdom*) osnovan je Zakonom iz 2005. godine kojim je predviđeno da će ulogu najvišeg suda preuzeti Vrhovni sud umjesto Doma lordova. Tim ustavnim zakonom željelo se jasno razgraničiti zakonodavnu od sudbene vlasti, jer je do tada britanski sustav pravo-suda imao posebnost da su članovi jednog od domova Parlamenta sudili kao vrhovni sud. Vrhovni je sud radom započeo 2009. godine. Sud ima 12 sudaca i sudi kao sud

ODVJETNIK 7-8/2017.

Glasilo-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 7 - 8 2017., god. 89.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 7 - 8 2017, annual file 89

Glavni i odgovorni urednik: Robert Travaš, odvjetnik, Zagreb, Jurkovićeve 24, tel: 4666665; fax: 4665666; robert.travas@tip.hr, **Urednik:** dr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Izvršna i grafička urednica:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165 218, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:** Mladen Klasić, Maroje Matana, Ingrid Mohorovičić-Gjanković, Leo Andreis, Marijan Hanžeković, Ranko Pelicarić, Mladen Sučević, Igor Hrabar, mr. Šime Pavlović, Ivica Crnić, Mario Janković, Boris Jukić, dr. sc. Atila Čokolić – odvjetnici, Arno Vičić, odvjetnik u m., Mato Arlović, sudac Ustavnog suda RH, mr. sc. Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., mr. sc. Iris Gović Penić, sutkinja Županijskog suda u Zagrebu **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Nataša Barac.

Uredništvo

Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog prostora-marketing

1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač

Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

IBAN HR66 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

posljednje instance za engleske, velške i sjevernoirske sudove te za škotske sudove u građanskim parnicama.

Prisustvovali smo raspravama na svim sudovima, no ono što je privuklo možda najveći interes i pažnju jest nešto drugo, ali, naravno, vezano uz same rasprave. To je javnost rasprave i zasjedanja Vrhovnog suda odnosno **javnost rada** i javnost svake njegove rasprave u svakom predmetu. Javnost kao takva, najjače je oružje protiv korupcije, ali isto tako i protiv neopravdanog etiketiranja pravosuđa kao korumpiranog ili pristranog. Naime, jedino javnošću rada moguće je nedvojbeno utvrditi koliko i kako su suci raspravljali o kojem predmetu, koje su argumente iznijeli te tko je zastupao koji stav s kojom argumentacijom. Zbog toga je javnost kao takva u interesu kako samog pravosuđa tako i u interesu onih koji ga koriste – stranaka.

U skladu s time, slobodni smo ukazati na potrebu širenja prava javnosti i uvid u rad svih sudova, posebno drugostupanjskih te Vrhovnog suda, jer jedino javnost može obraniti čast i dostojanstvo svih sudionika u pravosudnom procesu. Ova javnost ne podrazumijeva samo formalnu javnost već i onu sadržajnu, a to znači da mora biti iznesena argumentacija svakom stavu te propi-

tana i analizirana, te da svaki sudionik u njoj mora biti izvanredno pripremljen za tu raspravu, kako činjenično tako i pravno. Od najstarije demokracije zapadnog svijeta nesumnjivo treba učiti, u ovom slučaju to bi bilo jednostavnim imitiranjem. Sigurno bi dobro došlo...

I konačno, još nešto o dodiru Hrvatske u Londonu za koji se malo zna. Poznati židovski-hrvatski-britanski kipar Oskar Nemon, poznat po izradi Churchillovih spomenika (u Londonu posebice u zgradi Parlamenta te izvan njega), rođen je u Osijeku 1906. godiner kao Oskar Neumann. U Osijeku je završio gimnaziju i već u gimnaziji priredio prvu samostalnu izložbu 1923. godine. Iako nema veze s pravom ili politikom, kao umjetnik afirmaciju je doživio u Velikoj Britaniji gdje je živio i radio od 1937. godine. Studirao je na akademijama u Beču i Bruxellesu te je rodnu zemlju očito rano napustio gotovo bez traga. U Hrvatskoj se, u Osijeku, nalazi jedan njegov rad – Spomenik stradanju osječkih Židova, postavljen 1965. godine na Gajevu trgu pred zgradom osječke Židovske općine.

I tako nešto lijepo i dobro otišlo je iz Hrvatske u Britaniju, možda bismo sada mi mogli nešto dobro, kako je javno pokazano, preuzeti iz Britanije...

Tic Met

✓ S. S.

Redovna godišnja Skupština Hrvatske odvjetničke komore

Odvjetništvo je neodvojivi dio demokracije

Piše:

Nataša Barac

izvršna urednica
Odvjetnika

Redovna godišnja Skupština Hrvatske odvjetničke komore održana je u subotu 8. srpnja 2017. godine u prostorijama HOK-a, a Skupštini su, uz izabrane delegate iz svih šesnaest odvjetničkih zborova na području Republike Hrvatske, nazočili i gosti, predstavnici pravosudnog i političkog života Hrvatske. Od ukupno 125 delegata, Skupštini je nazočio 91 delegat.

Predsjednik HOK-a Robert Travaš je, nakon pozdravnih riječi te biranja radnog predsjedništva, zapisničara i ovjervitelja zapisnika, dao detaljan izvještaj o svemu onome čime su se Hrvatska odvjetnička komora, njezina tijela i predstavnici bavili tijekom proteklih godinu dana.

Predsjednik HOK-a u svom se izvješću dotaknuo brojnih tema važnih za odvjetništvo: od pitanja globalne liberalizacije, unifikacije i kvalitete pružanja odvjetničkih usluga, do suradnje s ministarstvima i drugim državnim tijelima Republike Hrvatske, odnosa s Europskom unijom i primjenom prava EU-a, sudjelovanja u radnim tijelima kod donošenja, izmjena ili dopuna zakona, te organizacije i rada Hrvatske odvjetničke komore.

“Odvjetništvo je neodvojivi dio svake demokracije, to je služba i profesija koja i najlošijima među nama pruža pravnu zaštitu i ostvarenje građanskih prava, jer svatko mora imati pravo na nepristran postupak i stručnu pravnu pomoć”, kazao je na početku svog izvješća Tra-

vaš, ističući da odvjetnici osjećaju da je svaka godina za HOK i odvjetništvo sve teža te da je sve teže obraniti samostalnost i nezavisnost odvjetništva.

“Biti odvjetnik nije samo profesija, biti odvjetnik je životno opredjeljenje. To je način života”, naglasio je.

Travaš je govorio o sve većim zahtjevima koji se stavljaju pred odvjetništvo, od strane EU-a ali i države, te pozvao “naša ministarstva i druga državna tijela da vode brigu i o zaštiti hrvatskog odvjetništva”.

Protekla godina, nastavio je, bila je najviše obilježena pokušajima HOK-a da dokaže da odvjetništvo nije poduzetništvo, odnosno da odvjetnik nije trgovac, o čemu su se jasno izjasnili Ustavni i Vrhovni sud Republike Hrvatske, te Visoki trgovački sud Republike Hrvatske. Europska komisija, istaknuo je, “želi u nadležnosti odvjetnika ostaviti samo tzv. komplicirane poslove, iako sam siguran da nitko u svijetu, pa ni EK, ne može precizno odrediti što je u pravu jednostavno, a što komplicirano”.

Svijet se, naravno, mijenja, što je – kako je podsjetio – bila i tema ovogodišnjeg Dana hrvatskih odvjetnika, pa će tako i Komora morati promijeniti neka razmišljanja, ponajprije u vezi s mogućnošću primjerenog reklamiranja odvjetnika u kojem bi odvjetnik mogao istaknuti pravna područja svoga rada i zanimanja, pazeći pri tom na odvjetničku tajnu, a u pripremi je i proširenje postojećeg Pravilnika o internetskim stranicama.

“Svjesni smo da još puno toga treba učiniti, ali isto moramo biti svjesni činjenice da je danas hrvatsko odvjetništvo u dobrom položaju u odnosu na položaj odvjetništva u mnogim drugim zemljama EU-a”, rekao je predsjednik HOK-a.

HOK je tijekom proteklog razdoblja, nastavio je, održavao redovne kontakte s tijelima vlastima i sa sudovima u republici Hrvatskoj, a predstavnici HOK-a nastojali su aktivno sudjelovati i u brojnim zakonodavnim aktivnostima te sudjelovati u radnim skupinama na izradi ili izmjenama brojnih zakona.

“To nam je, naravno, uspijevalo samo u onoj mjeri u kojoj su nas nadležna državna tijela, tj. ministarstva, na vrijeme obavještavala o

donošenju novih zakona ili izmjenama i dopunama postojećih”, rekao je Travaš objašnjavajući da je gotovo redovita pojava da se predstavnike HOK-a ne poziva da sudjeluju u radu tijela koja trebaju pripremiti tekst zakona, da se prijedlozi zakona Komori dostavljaju na očitovanje s rokom od samo nekoliko dana, a očito je da je nemoguće kvalitetno se očitovati na primjer na izmjene i dopune ZKP-a u roku od tri dana.

Osim toga, nastavio je, primjedbe HOK-a, koliko god bile osnovane, uglavnom se ignoriraju.

Komora je davala mišljenja i na sve dostavljene akcijske planove za provedbu nacionalnih strategija, a aktivno je sudjelovala i u uvođenje elektroničke komunikacije između odvjetnika i sudova.

“Od ove godine, uz pravo na izdavanje verificiranih z.k. izvadaka, odvjetnici imaju pravo podnošenja prijedloga za upis u zemljišne knjige elektroničkim putem”, rekao je Travaš te dodao da HOK sudjeluje i u pilot projektu Ministarstva pravosuđa koji se odnosi na uvođenje elektroničke komunikacije između odvjetnika s područja OZ-a Bjelovar i Trgovačkog suda u Bjelovaru, te aktivno sudjeluje u provođenju i implementiranju projekta Find-A-Lawyer, čiji je cilj povezivanje baze podataka odvjetnika u okviru Europskog pravosudnog portala.

Travaš je govorio i o bogatoj međunarodnoj suradnji HOK-a, te o unutarnjoj organizaciji Komore, podsjetivši da su “nositelji svih aktivnosti u Komori odvjetnici” koji taj posao obavljaju volonterski i potpuno besplatno.

“Hvala svim kolegama koji rade za Komoru i koji su odvojili svoje vrijeme za rad u Komori. (...) Zato vas i danas kao i uvijek do sada molim da se aktivno uključite u rad Komore, jer i minimalnim angažmanom svakog od vas u mogućnosti smo pridonijeti većem boljitku odvjetništva kao profesije”, rekao je.

“Kako se Komora brine za više od 6.300 članova (4.688 odvjetnika i 1.619 vježbenika), ne smijemo zaboraviti i naših 16 stalnih zaposlenika (23 s tajnicama u odvjetničkim zborovima) koji kroz svoj rad daju potpunu i bezrezervnu podršku svima nama koji radimo za Komoru, ali i svim odvjetnicima”, zaključio je

svoj izvještaj predsjednik HOK-a dodajući da Komora godišnje zaprimi oko 20.000 raznih podnesaka, zahtjeva i molbi.

Izvještaji o radu tijela Komore

Na Skupštini su svoje izvještaje o radu podnijeli i glavni tajnik i blagajnik HOK-a, predstavnici disciplinskih tijela, kao i predsjednici Odvjetničke akademije, Centra za mirenje i Udruge odvjetničkih vježbenika.

U izvješću glavne tajnice HOK-a Ingrid Mohorovičić-Gjanković piše da je na dan 31. srpnja 2017. u Imenik odvjetnika HOK-a upisano 4.696 odvjetnika, a u Imenik odvjetničkih vježbenika HOK-a toga je dana bio upisan 1.581 odvjetnički vježbenik. U Upisniku odvjetničkih društava bilo je upisano 269 odvjetničkih društava, od toga njih 16 u likvidaciji, a tri u stečaju. U Upisniku zajedničkih odvjetničkih ureda upisana su 223 zajednička odvjetnička ureda, a u Imenik stranih odvjetnika upisano je 13 odvjetnika iz zemalja članica EU-a i to četiri iz Češke, po dva iz Italije, Njemačke i Slovenije, te po jedan iz Poljske, Austrije i Španjolske.

Već dugi niz godina HOK pruža besplatnu pravnu pomoć na temelju odredbe članka 21. Zakona o odvjetništvu, a u razdoblju od 8. srpnja 2016. do 31. svibnja 2017. godine ukupno je primljeno 458 molbi, od čega se njih 105 odnosilo na uzdržavanje. Od ukupnog broja zaprimljenih molbi, u 224 slučaja imenovani su punomoćnici, a odbijeno je 190 molbi. HOK također osigurava i besplatnu pravnu pomoć azilantima i romskoj zajednici i to u Međimurskoj, Brodsko-posavskoj i Primorsko-goranskoj županiji te u Gradu Zagrebu.

U svom je izvješću glavna tajnica navela i brojne aktivnosti HOK-a, uz ostalo, 35. Dan hrvatskih odvjetnika čija je ovogodišnja tema bila "Svijet bez odvjetništva?!", Sportske igre odvjetnika i odvjetničkih vježbenika, koje su održane na Braču, Europski dan odvjetnika, brojne seminare i predavanja, sastanke s predstavnicima stranih odvjetničkih komora, te seminar održan s Američkom odvjetničkom komorom.

Predstavnici disciplinskih tijela Komore također su podnijeli svoja izvješća o radu.

U izvješću disciplinskog tužiteljstva, koje je podnio disciplinski tužitelj Alen Jakobović,

stoji da je u izvještajnom razdoblju od 9. srpnja 2016. do 31. svibnja 2017. godine Disciplinsko tužiteljstvo zaprimilo 596 disciplinskih prijava. U istom razdoblju riješeno je ukupno 657 predmeta.

Disciplinski je sud HOK-a u razdoblju od 9. srpnja 2016. do 31. svibnja 2017. godine, izvijestio je predsjednik Disciplinskog suda Ante Župić, zaprimio 156 novih predmeta a riješeno je 140 predmeta tako da je izrađena i otpremljena meritorna sudska odluka u tim predmetima, dok je u dodatnih 95 zaključena rasprava i objavljena presuda te je u tijeku izrada pisanog otppravka presude.

Prema izvještaju predsjednice Višeg disciplinskog suda HOK-a Ljiljane Jedvaj-Peterlin, Viši disciplinski sud u razdoblju od 9. srpnja 2016. do 1. lipnja 2017. godine u radu ima ukupno 52 predmeta.

Izvješće o radu Odvjetničke akademije HOK-a podnio je njezin predsjednik Mladen Sučević koji je istaknuo da je Odvjetnička akademija u razdoblju od 11. lipnja 2016. do 25. svibnja 2017. godine organizirala 24 edukativne aktivnosti po odvjetničkim zborovima u Republici Hrvatskoj za ukupno 4.075 polaznika. Sve redovite aktivnosti odnosile su se ponajviše na cjeloživotno stručno usavršavanje odvjetnika i odvjetničkih vježbenika. U posljednjih godinu dana održana su i dva seminaru stručnog osposobljavanja kandidata za polaganje pravosudnog ispita na kojima su sudjelovala ukupno 464 kandidata. Odvjetnička akademija sudjelovala je i u pripremi aktivnosti i događanja u Hrvatskoj odvjetničkoj komori, a organizirala je i dva studijska putovanja: u London i Luxembourg. Predsjednica Centra za mirenje HOK-a Sanja Tafra podnijela je izvješće o radu tog Centra ističući da je osnovna želja i namjera novog Upravnog odbora Centra da se maksimalno popularizira postupak mirenja i to kod registriranih izmiritelja, odvjetnika i ostalih potencijalnih stranaka.

Predsjednik Udruge odvjetničkih vježbenika pri HOK-u Bruno Pelicarić, u svom je izvješću prikazao rad Udruge u proteklih godinu dana. Udruga je, uz ostale aktivnosti, organizirala i druženja vježbenika, izbore za svoje predstavnike u odvjetničkim zborovima, te rješavala probleme svojih članova.

Radno predsjedništvo: odvjetnica u Našicama Vlasta Šteher, odvjetnica u Splitu Marija Periš, odvjetnik u Zagrebu i predsjednik HOK-a Robert Travaš, odvjetnik u Sisku i predsjednik OZ-a Sisak Dragan Crnković, odvjetnica u Čakovcu Sanja Kraljek.

“Odvjetništvo je jedna od najvažnijih struka u Hrvatskoj, koja pomaže drugim ljudima, dakle spada u one struke koje su plemenite po svojoj biti, a to se očituje i u pomoći koju odvjetnici daju *pro bono*. Ali to nije najbitnije, najbitnije je to da odvjetnička struka osigurava da pravni sustav bude stabilan i da se provode zakoni, a isto tako da se ne provode na krivi način”, rekao je rektor Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras ističući da i sam “obiteljski pripada odvjetništvu, jer je majka bila odvjetnica a otac profesor na pravu”.

“Suci i odvjetnici upućeni su jedni na druge. Niti mi možemo raditi bez vas, a čini mi se da ni vi bez nas ne možete. A moramo nastojati to što radimo, raditi što je moguće kvalitetnije. Za to je važno međusobno uvažavanje ali i edukacija”, rekao je sudac Vrhovnog suda Damir Kontrec koji je pozdrave uputio i u ime Udruge hrvatskih sudaca, na čijem se čelu nalazi.

“U ime Ustavnog suda i u svoje osobno ime želim podržati ovaj skup i Hrvatsku odvjetničku komoru u svim njezinim ciljevima i zadacima koje je pred sebe postavila. I ja sam bio odvjetnik i potpuno sam svjestan značaja i vrijednosti odvjetništva i odvjetničke profesije. Od svih pet različitih pravničkih profesija kojima sam se bavio, najviše sam zavolio odvjetničku, jer ona pruža intelektualnu i kreativnu slobodu, a ujedno se bori za zaštitu ustavnih prava i vrijednosti i zakonitosti svih građana. (...) Pozivam vas da i u nastavku vaše odvjetničke profesije pojedinačno pa i u cjelini, nastavimo sa zajedničkim aktivnostima i da time pridonosimo podizanju razine pravne države u Republici Hrvatskoj”, rekao je sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske Rajko Mlinarić.

“Rado se odazivam ovakvim pozivima iz dva razloga. Prvo, držim da je nužno da se međusobno podupiremo u našim nastojanjima na izgradnji naše zajedničke struke, a drugo, osobno osjećam veliki respekt prema odvjetničkoj struci. Čini mi se da odvjetnici kroz svoju djelatnost doprinose svrsi pravničke profesije. To bih ilustrirao pronicavim aforizmom: Onaj tko zna taj to i radi, a onaj tko ne zna – uči druge kako se to radi”, kazao je dekan Pravnog fakulteta u Splitu Željko Radić.

“Grad Zagreb i HOK partneri su već dugo. Izrazito cijenimo napore koje ulažete u zaštitu prava, pružanju pravne pomoći fizičkim i pravnim osobama, otvoreni smo za suradnju i dalje na raspolaganju”, rekla je izaslanica gradonačelnika Grada Zagreba Matea Topić.

“U ime sudaca Visokog upravnog suda Republike Hrvatske i svih sudaca upravnih sudova u Republici Hrvatskoj, želim izraziti zadovoljstvo što mogu nazočiti ovom važnom skupu i istaknuti da smo otvoreni za svaku suradnju i za svaku edukaciju”, rekao je predsjednik Visokog upravnog suda Republike Hrvatske Ante Galić.

“Veliko mi je zadovoljstvo biti u ovom trenutku na ovoj Skupštini. (...) Sigurno ću, zajedno s ministrom Bošnjakovićem, biti dio Ministarstva pravosuđa koji će razvijati našu suradnju i budite sigurni da ću uvijek štiti interese našeg zajedničkog ceha”, rekao je pozdravljajući nazočne državni tajnik u Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske Juro Martinović.

Advocatus Croatia srebrni na Europskom nogometnom prvenstvu odvjetnika

Piše:
Nataša Barac

.....
izvršna urednica
Odvjetnika

Nogometno-odvjetnička priča Advocatus Croatia započela je prije deset godina, a ove godine, na 7. Europskom nogometnom prvenstvu odvjetnika u Mariboru, ta je priča okrunjena do sada najvećim uspjehom: na "Classic turniru", u kojoj konkurenciji od 19 ekipa, ekipa Advocatus Croatia osvojila je drugo mjesto. U finalu prvenstva hrvatski su odvjetnici odigrali u regularnom dijelu utakmice 1 : 1 s ekipom iz Baria, ali su, nažalost, izgubili na

jedanaesterce rezultatom 3 : 2. Svakako treba istaknuti i odvjetničkog vježbenika Daria Benića koji je proglašen najboljim strijelcem turnira sa zabijenih 6 golova.

U Hrvatskoj odvjetničkoj komori organiziran je 26. lipnja 2017. godine doček odvjetničko-nogometne ekipe.

"Lijepo je vidjeti da uz ovaj posao imate volje i znanja za nogomet. Ponosni smo na vas, jer Hrvatsku odvjetničku komoru predstavljate

na odličan način”, kazao je predsjednik HOK-a Robert Travaš čestitajući nogometnoj ekipi Advocatus Croatia na odličnom uspjehu.

“Ovo naše odvjetničko-nogometno druženje traje već deset godina i mislimo da na lijepi način predstavljamo odvjetništvo, Zagreb i Hrvatsku”, rekao je Nikola Badovinac predstavivši ekipu koja je u finalu prvenstva u Mariboru izgubila od ekipe iz Baria.

Advocatus Croatia HOK-u je poklonio osvojeni pokal, a OZ Zagreb dres s potpisima svih igrača.

Odvjetnicima-nogometašima čestitali su i glavni tajnik HOK-a Ingrid Mohorovičić-Gjanković, dopresjednici Mladen Klasić i Maroje Matana, predsjednik OZ Zagreb Josip Šurjak te drugi članovi tijela HOK-a.

Ali kako je sve počelo?

“Prije deset godina, 2007. godine”, kaže odvjetnik Nikola Badovinac koji je ove godine na turniru u Mariboru dobio priznanje za najboljeg izbornika turnira, “odлучili smo otići na Europsko nogometno prvenstvo koje se odigravalo u francuskom Sainte-Maximeu. Odvjetničko-nogometna ekipa već je duže rekreativno igrala nogomet, a ‘starija ekipa’, u kojoj su bili, uz ostale, Davor Jelić, Neven Bahun i Željko Jurić, vidjeli su da su se pojavili dobri mladi dečki i pozvali su nas da igramo s njima, i oni zasigurno imaju najveće zasluge za osnivanje Advocatusa”.

“Skupili smo ekipu, otišli u Francusku i odmah došli do četvrtfinala. Nakon toga, priključivalo nam se sve više odvjetnika, ne samo iz Zagreba, već i iz drugih gradova”, dodaje Nikola Badovinac, ipak vrijedi posebno ista-

knuti i uspjehe u na EP-u u Španjolskoj 2011. (4. mjesto) kao i četvrtfinale na SP-u u Rovinju 2012. godine.

Dvije godine nakon prvog pojavljivanja hrvatskih odvjetnika na Europskom nogometnom prvenstvu, Europsko prvenstvo organizirano je u Rovinju. Na tom prvenstvu sudjelovale su 22 ekipe iz 13 europskih zemlja, a posebna atrakcija bila je humanitarna nogomentalna utakmica u kojoj su snage odmjerile najbolja odvjetnička selekcija Europe (u kojoj je bilo šest hrvatskih odvjetnika) s legendarnom ekipom “Vatrenih”, koja je 1998. godine osvojila treće mjesto na Europskom prvenstvu. Sva prikupljena sredstva s te utakmice bila su donirana Zakladi hrvatske nogometne reprezentacije “Vatreno srce” koja skrbi o socijalno i zdravstveno ugroženoj djeci, a utakmicu je prenosila i Hrvatska radiotelevizija.

“To je bio super događaj. Došli su Boban, Prosinčki, Bilić, Marić, Asanović, Soldo i ostali, a odvjetnici-nogometaši iz drugih zemalja nisu mogli vjerovati da smo to uspjeli organizirati”, prisjeća se Badovinac.

Rovinj je toliko oduševio organizatore da je još jedanputa – 2012. godine – bio domaćin Svjetskog prvenstva odvjetnika, a Hrvatska se ponovno spominje kao mogući organizator prvenstva 2019. godine. Odluku o mjestu održavanja prvenstva donose organizatori a zemlja-domaćin mora ponuditi dobre terene i dobre hotele.

Odvjetnici-nogometaši HOK-a obično treniraju od veljače do početka natjecanja, treninzi se održavaju jedanput u tjednu, pa ne oduzimaju previše vremena. U ekipi koja broji

tridesetak igrača najviše ih je iz Zagreba, ali znaju im se priključiti i odvjetnici iz Splita, Varaždina i Osijeka. No, osim sporta, tu je važno i druženje.

“Prvo i osnovno – to je kvalitetno odvjetničko druženje, zabave, putovanja i sport. Mi smo razvili prava prijateljstva, bez ikakvog odnosa ljubomore ili zavisti, a često pomažemo i mladim vježbenicima koji se pripremaju za pravosudni ispit. Svatko se od nas bavi svojim dijelom prava, izmjenjujemo iskustva, pomažemo jedni drugima. Sve to ima i odvjetničkog i životnog smisla”, ističe Nikola Badovinac u ime svojih suigrača.

Sve to, dodaje Badovinac, ne bi bilo moguće i bez onih kojih više nema, a zaslužuju da ih se spomene.

“Svakako treba spomenuti one koji više nisu s nama, a zaslužni su za sve naše uspjehe i druženja: naš kolega Zoran Stjepanović, zatim Ante Madunić koji je bio s nama od prvih dana, on nije igrao nogomet ali je uvijek bio s nama, zatim Željko Smolek, otac našeg kolege Marka Smoleka, koji je 2009. bio naš izbornik. Kroz tu našu priču prošlo je stotinjak odvjetnika. Neki su igrali, poput Mate Matića, Marija Jankovića, Adrijana Čade, Davora Bubala,

Ivana Čuića, Tomislava Grahovca, Nikice Dalića, Zorana Špehara..., neki su se družili i putovali s nama, i bili dio ekipe na razne načine”, rekao je Badovinac.

Ideja o europskom i svjetskom nogometnom kupu potekla je od francuskog odvjetnika Vincenta Pinatela koji je pokrenuo natjecanja 1983. godine. Natjecanja se održavaju svake godine: parnih godina svjetska prvenstva a neparnih europska.

Sljedeće godine, u svibnju, održat će se Svjetski nogometni kup odvjetnika u Cambrillsu u Španjolskoj. Na zadnjem Mundiavocatu, održanom 2016. godine, sudjelovale su 104 ekipe iz Europe, Amerike, Azije i Afrike. Na prvenstvima ne sudjeluju reprezentacije zemalja nego ekipe odvjetničkih komora ili odvjetničkih zborova. Turnir obično traje desetak dana, a ekipe su podijeljene u četiri natjecanja: Classic, Master, Legende i turnir Five. Na Classicu se natječu ekipe bez ograničenja u godinama, Master je namijenjen onima iznad 35, a Legend iznad 45 godina. Turnir Five je natjecanje malonogometnih ekipa.

Vjerujemo da će Advocatus Croatia i u Cambrillsu još jedanput zabilježiti vrijedan rezultat na ponos hrvatskih odvjetnika.

Nogometna ekipa Advocatus Croatia u Mariboru je nastupila u sastavu: Zvonimir Rajič, Šime Matak, Filip Žaper, Joško Reljić, Tomislav Kasalo, Tomislav Dumenčić, Marko Smolek, Alan Klakočer, Ante Marić, Dario Benić, Nikola Mandić, Ivan Stanić, Bojan Bacinger, Zlatko Planinc, Dinko Sinovčić, Viktor Makovac, Dino Pivac, Ivan Ostojić, Zvonimir Barun, Tomislav Barišić, Marijan Belčić, Ivan Maroslavac, Nikola Badovinac i Igor Zekić.

Godišnja skupština Zaklade Zlatko Crnić

Piše:
Darko Horvat

poslovni tajnik
HOK-a

Dana 7. lipnja 2017. godine u prostorijama Hrvatske odvjetničke komore održana je XXVI. Godišnja skupština Zaklade "Zlatko Crnić".

Na skupštini se raspravljalo o djelovanju Zaklade u proteklom mandatom razdoblju, izvješća su podnijeli predsjednik i Nadzorni odbor Zaklade, usvojen je završni račun kao i financijski plan za 2018. godinu. Podijeljena su priznanja stipendistima Zaklade. Gosti skupštine pozdravili su rad Zaklade, a predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Robert Travaš istaknuo je dugogodišnju suradnju Hrvatske odvjetničke komore i Zaklade, podupiranje rada Zaklade, te obećao da će se ta suradnja, što se tiče Hrvatske odvjetničke komore, i nastaviti. Posebno je ista-

knuo da članovi Komore, odvjetnička društva i odvjetnici, svake godine za rad Zaklade doniraju sredstva u visini od najmanje 10 stipendija. Istaknuto je da je Zaklada u proteklih 26 godina stipendirala više od 400 studenata pravnih fakulteta u Hrvatskoj, pri čemu je potrebno naglasiti da je riječ o najboljim studentima tih fakulteta. Naime, studenti koji su primali stipendiju Zaklade imali su prosjek ocjena 4,7 i više. Mnogi od tih studenata danas su suci, odvjetnici, a neki i profesori na pravnih fakultetima. Skupština je završila ugodnim druženjem, a iz razgovora sa sudionicima skupštine bilo je vidljivo njihovo zadovoljstvo radom Zaklade i uspjesima koje je postigla.

Mišljenje broj 16 Savjetodavnog vijeća europskih sudaca

o odnosu između sudaca i odvjetnika (Dokument pod oznakom CCJE 2013. op. no. 16.)

Uvod

U težnji stvaranja Europe prostorom slobode, sigurnosti i pravde, zasnovanom na načelima demokracije i vladavine prava, Komitet ministara Vijeće Europe vodi stalnu brigu o što kvalitetnijem radu pravosuđa.

U tu se svrhu donose pravni akti kao što su direktive, preporuke, okvirne odluke, te osniva i razna tijela, kao što su vijeća, odbori, komisije...

Godine 2000. osnovano je tako Savjetodavno vijeće sudaca Europe¹ (u daljnjem tekstu CCJE) kao tijelo pri Odboru ministara Vijeća Europe.

Cilj je osnivanja tog tijela jačanje uloge sudaca u Europi na način da im se daje ovlast izrade mišljenja i preporuke o položaju sudbene vlasti u zemljama članicama Vijeća Europe, ali i o različitim pitanjima koja se odnose na pravosuđe u cjelini. O tim mišljenjima i preporukama raspravlja Odbor ministara kao najviše političko tijelo Vijeća Europe.²

U dosadašnjem je radu CCEJ izradio 19 mišljenja³ o raznim temama – a u ovom se tekstu

analizira Mišljenje broj 16 koje se bavi odnosom između sudaca i odvjetnika.

I.

Mišljenje br. 16 – o odnosu sudaca i odvjetnika usvojeno je na 14. plenarnom sastanku CCJE-a održanom od 13. do 15. studenoga 2013. godine u Strasbourgu.

Izradi Mišljenja prethodila je analiza relevantnih dokumenta Vijeća Europe, a posebice Europske povelje o zakonima za suce iz 1998., Magne Charte sudaca iz 2010. te Preporuke Komiteta ministara broj CM/Rec (2010)12 o sucima, neovisnosti, djelotvornosti i odgovornostima.

.....
šljenje br. 4 – o izobrazbi i treningu sudaca na nacionalnoj i europskoj razini; Mišljenje br. 5 – o pravu i praksi imenovanja sudaca u Europski sud za ljudska prava; Mišljenje br. 6 – o pravičnom suđenju u razumnom roku; Mišljenje br. 7 – o odnosu sudstva i društva; Mišljenje br. 8 – o ulozi sudaca i zaštiti vladavine prava i ljudskih prava u kontekstu borbe protiv terorizma; Mišljenje br. 9 – o ulozi nacionalnih sudaca i primjeni međunarodnog i europskog prava; Mišljenje br. 10 – o sudbenim vijećima (državnim sudbenim vijećima) i njihovoj ulozi u društvu; Mišljenje br. 11 – o kvaliteti sudskih odluka; Mišljenje br. 12 – o odnosu sudaca i državnih odvjetnika u demokratskom društvu; Mišljenje br. 13 – o ulozi sudaca u izvršenju sudskih odluka; Mišljenje br. 14. – o sudstvu i informatičkim tehnologijama; Mišljenje br. 15 – o specijalizaciji sudaca; Mišljenje br. 16 – o odnosu između sudaca i odvjetnika; Mišljenje br. 17 – o vrednovanju sudačkog rada, kvaliteti sudbenog sustava i poštovanju sudačke neovisnosti; Mišljenje br. 18 – o položaju sudbene vlasti i njezinu odnosu s drugim državnim vlastima u modernoj demokraciji; Mišljenje br. 19 – o ulozi predsjednika sudova

Piše:
**Višnja Drenški
Lasan**

.....
odvjetnica u
Zagrebu

1 Consultative Council of European Judges

2 CCJE je prvo tijelo unutar međunarodne organizacije koje je sastavljano samo od sudaca, a sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Đuro Sessa, je dopredsjednik CCJE-a

3 Mišljenje br. 1 – standardi koji se tiču neovisnosti sudbene vlasti; Mišljenje br. 2 – financiranje sudova i učinkovitost sudbene vlasti; Mišljenje br. 3 – o načelima profesionalnog ponašanja sudaca i pitanjima etike; Mi-

U obzir su uzeti i drugi dokumenti kao što su: Temeljna načela o neovisnosti sudstva Ujedinjenih naroda iz 1985.; Temeljna načela o ulozi odvjetnika Ujedinjenih naroda iz 1990.; „Bangalore načela“ o ponašanju sudaca iz 2002. i Komentar „Bangalore načela“ iz 2007.

Analizirana su dostignuća Vijeća odvjetničkih komora i udruženja Europe (CCBE) ponajprije Kodeks za europske odvjetnike iz 1988. i Povelja o temeljnim načelima za europske odvjetnike iz 2006. godine.

U pripremi Mišljenja korišteni su rezultati ankete koja je provedena u zemljama članicama, stručna analiza koju je izradila gospođa Natlie Fricero, zaključci konferencija Vijeća i Pariške odvjetničke komore održane 7. studenog 2012. u Parizu, te zaključci konferencije održane u Rimu 13. lipnja 2013. u organizaciji Državnog sudbenog vijeća Italije, Odvjetničke komore Italije i Vijeća.

II.

Bitnu ulogu u funkcioniranju pravosuđa imaju i suci i odvjetnici.

Polazeći od toga da u državama članicama vlada načelo vladavine prava, CCJE zaključuje da države moraju svoj pravosudni sustav organizirati tako da se poštivanje prava i temeljnih ljudskih sloboda jamči u skladu s Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu Konvenciji) i pravnom praksom Europskoga suda za ljudska prava, pri čemu i suci i odvjetnici imaju ključnu ulogu.

O njihovom radu ovisi hoće li se taj cilj ostvariti na najbolji mogući način, a uspjeh će biti veći ako oni pri tom dijele ista pravna načela i etičke vrijednosti. Suradnja i doprinos svakog od njih nužna je da bi se stiglo do poštenog i djelotvornog rješenja u svakom sudskom postupku.

Nužan preduvjet za ostvarenje cilja dobrog funkcioniranja pravosuđa je neovisnost sudstva ali i odvjetnika.

Suci moraju postupati neovisno kada odlučuju o zahtjevima koji se pojave pred njima, na temelju činjenica i u skladu s važećim pravu, bez ograničenja, nedopuštenih utjecaja, pritisaka, prijetnji i miješanja, izravnih ili neizravnih,

dolazećih od bilo koga i iz bilo kojeg razloga, pri čemu načelo neovisnosti sudstva uključuje i zahtjev spram sudstva, jer su države dužne osigurati da se sudski postupci vode pošteno i da se prava stranaka poštuju.⁴

Neovisnost sudstva nije povlastica ili privilegij koji postoji u interesu sudaca, već je preduvjet za stvarno postojanje načela vladavine prava i jamstvo je za sve one koji traže i očekuju pravdu.⁵

Uloga je odvjetnika, neovisno o tome je li ga angažirao pojedinac ili udruženje ili država, da kao pravni savjetnik i predstavnik struke, kao profesionalac, bude nezaobilazni sudionik poštenog provođenja pravde. Odvjetnik koji vjerno služi interesima svoje stranke i koji štiti prava svoje stranke, istovremeno ispunjava ulogu koju odvjetnici imaju u društvu a koja se sastoji u tome da se osujete i spriječe konflikti, da se konflikti riješe sukladno općeprihvaćenim načelima, građanskog, javnog i kaznenog prava.⁶

Zbog toga i suci i odvjetnici moraju biti neovisni u izvršenju svojih dužnosti i moraju biti ne samo stvarno neovisni, nego se moraju takvima i doimati u međusobnim odnosima.⁷

U odnosu sudaca i odvjetnika moguće je stoga razlikovati dva pravca:

To je onaj koji izvire iz postupovnih načela i pravila svake države ponaosob s time što su standardi kvalitete sudskih odluka rezultat međusobnog djelovanja različitih „igrača“ u sudskom sustavu.⁸

Pravac odnosa sudaca i odvjetnika proizlazi iz njihova profesionalnog ponašanja koje podrazumijeva obostrano poštivanje uloga koje svaki od njih ima i konstruktivni dijalog između sudaca i odvjetnika.

4 Vidi čl. 2. i 6. Temeljnih načela neovisnosti sudstva koja je usvojila Opća skupština ujedinjenih naroda 1985.

5 Vidi CCJE 2001. OP No. – Mišljenje br.1. – o standardima koji se tiču neovisnosti sudbene vlasti

6 Vidi čl. 6. Komentara Povelje o temeljnim načelima europskih odvjetnika

7 U čl. 6. preporuke CM/rec(2010912) rečeno je da neovisnost sudaca mora biti zajamčena na najvišoj mogućoj pravnoj razini, te da se također i neovisnost odvjetnika mora jednako jamčiti najvišom mogućom pravnom razinom.

8 Vidi Mišljenje br. 11. – CCJE2008. Op. No. 11 o kvaliteti sudskih odluka

III.

Poboljšanja procesnih odnosa, dijaloga i komunikacije između sudaca i odvjetnika tijekom postupka nužno je, kako bi uz poštivanje postupovnih pravila i načela poštenog suđenja, došlo do kvalitetnijeg i učinkovitijeg postupanja. Stranke u postupku očekuju da će njihovi odvjetnici biti saslušani i također očekuju da suci i odvjetnici zajednički sudjeluju u traženju poštenog rješenja njihovog slučaja u skladu s pravom i u razumnom roku.

Države moraju zakonodavnim okvirom osigurati učinkovitost sudskih postupaka u skladu s čl. 6. Konvencije. Zbog toga u pripremu tog okvira moraju biti uključeni i suci i odvjetnici kao savjetodavci, ne radi zaštite svojih interesa, već radi pravilnog funkcioniranja pravosuđa.

CCJE naglašava da je nužno provoditi redovan nadzor nad postupovnim pravilima kroz uzajamni dijalog svih sudionika postupka⁹ te njihovo osuvremenjavanje kada je to potrebno. U tu svrhu CCJE navodi da na nacionalnim razinama treba ohrabrivati sudove u uspostavljanju pravila dobre prakse koja bi bila rezultat sporazuma između sudova i komora te uputama koje bi zajednički donijeli na institucionalnoj razini. Pri tome nužna je i razmjena iskustva na međunarodnoj razini, jer se jedino tako može ojačati razvoj najboljih praksi u području procesnih pravila.

Kako suci i odvjetnici moraju surađivati da bi se ostvarila prava stranaka, vrlo je važno planirati ročišta i kalendar ročišta čime bi se ta suradnja u stvarnosti i omogućila. I suci i odvjetnici morali bi surađivati na planu ostvarenja mirnog rješenja spora, čemu svakako mogu doprinijeti zajedničke radionice.¹⁰

Učinkovitim suđenju doprinijela bi i uspostava elektroničke komunikacije između sudaca i odvjetnika te CCJE smatra da bi države morale takvu komunikaciju uspostaviti i omogućiti.¹¹

9 CCJE navodi kako savjetovanje s onima koji koriste sudbeni sustav, također ima važnu ulogu.

10 U Mišljenju br. 6. CCJE 2004 OP. No. 6 o pravičnom suđenju u razumnom roku, CCJE je dao preporuku o razvijanju uvjeta za mirno rješenje spora

11 U Mišljenju br. 14 – CCJE 2011. OP. No. 14 – o sudstvu i

IV.

Odnosi između sudaca i odvjetnika moraju uvijek čuvati neovisan položaj suda i sliku njegove nepristranosti. Suci i odvjetnici toga uvijek moraju biti svjesni.

I suci i odvjetnici imaju svoje etičke principe, no zajednička su ima načela poštivanje zakona, čuvanje profesionalne tajne, nepovredivost i dostojanstvo, poštivanje stranaka, pravednost i uzajamno uvažavanje.

CCJE je u Mišljenju br. 3. iz 2002. godine ustvrdio da suci moraju pokazati razumijevanje prema svim osobama kao što su stranke, svjedoci, odvjetnici... i ne smiju praviti razlike koje se zasnivaju na nezakonitim temeljima ili one koje bi bile u suprotnosti s pravilnim obavljanjem sudačke dužnosti. Prema točki 5.3. „Bangalore načela“ sudac mora održavati red i dostojanstvo u svim fazama postupka, mora biti strpljiv, dostojanstven i uljudan prema svim strankama, porotnicima, svjedocima i odvjetnicima te svim ostalim osobama s kojima dolazi u doticaj u obnašanju svoje dužnosti.

Odvjetnici moraju poštivati pravila postupanja koja se primjenjuju u postupku pred sudom ili sudištem pred kojima zastupaju stranku, dužni su voditi pažnju o načelima poštenog postupka u svakom predmetu, uljudno i s poštovanjem odnositi se prema sudu, braniti interese svoje stranke časno i beskompromisno neovisno o vlastitom interesu i bez obzira na posljedice koje može on/ona ili netko treći trpjeti. Odvjetnici ne smiju namjerno dati pogrešnu ili zbunjujuću informaciju sudu.¹²

CCJE zbog toga ističe da je nužno odnose između sudaca i odvjetnika temeljiti na uzajamnom razumijevanju njihovih uloga i načelu vlastite neovisnosti.

Potiče se zato razvijanje dijaloga i razmjena iskustva te pronalaženje zajedničkih etičkih vrijednosti kao što su dužnost neovisnosti, dužnost provođenja načela vladavine prava

informatičnim tehnologijama izražen je stav da informacijske tehnologije imaju središnje mjesto radi pružanja sucima, odvjetnicima i drugim ključnim osobama u pravosuđu te javnosti i medijima potrebne informacije

12 Vidi Kodeks europskih odvjetnika iz 1988. te Povelju o temeljnim načelima za europske odvjetnike iz 2006.

u svako doba, suradnja radi osiguranja poštenog i brzog suđenja te potreba za stalnim stručnim usavršavanjem. Ključnu ulogu u provođenju tog zadatka trebaju imati profesionalne udruge sudaca i odvjetnika.

U skladu s toč.10. Mišljenja br. 12. (2009) predlaže se, tamo gdje je to prikladno, provoditi zajedničku izobrazbu za suce, odvjetnike i državne odvjetnike o temama koje su od zajedničkog interesa jer to može doprinijeti postizanju pravde najviše kvalitete.

S obzirom na to da se u zemljama članicama Vijeća Europe suci imenuju na različite načine¹³ u cilju razvoja međusobnog razumijevanja sudaca i odvjetnika, CCEJ predlaže obavljanje pripravničkog staža za sudske vježbenike u odvjetničkim uredima i za odvjetničke vježbenike u sudovima i to na transparentan način

Slobodu izražavanja u skladu s čl. 10. Konvencije uživaju i suci i odvjetnici.

Suci u svakom slučaju moraju voditi računa o obvezi čuvanja službene tajne i o svojoj neovisnosti, što, uz ostalo, znači i suzdržavanje od komentiranja postupaka i rada odvjetnika.

Sloboda govora odvjetnika ograničena je kako bi se osigurao autoritet i neovisnost sudbene vlasti (čl. 10. st. 2. Konvencije), dok Povelja o temeljnim načelima europskih odvjetnika traži da se odvjetnik suzdrži od agresivnog kritiziranja kolega, sudaca i sudskih postupaka i odluka.

V.

CCJE ističe da je za pravilno djelovanje sudstva ključno odjeljivanje zajedničkih pravnih i etičkih načela svih profesionalaca koji su uključeni u postupak pred sudom te stoga donosi slijedeće **preporuke**:

1. Da države donesu odgovarajuća procesna pravila koja će odrediti ovlasti sudaca i postupanje odvjetnika i koja će ovlastiti suce da učinkovito provode načela pravičnog suđenja te da mogu spriječiti nezakonita odugovlačenja postupaka od strane stranaka. U stva-

¹³ Vidi izvješće CEPEJ-a „Ocjena europskih sudbenih sustava“ iz 2012. godine

ranju tih pravila moraju se konzultirati suci, odvjetnici i drugi korisnici rada sudova, a ta se pravila moraju redovito preispitivati

2. Podržava se međunarodna razmjena iskustava između sudaca i odvjetnika kako bi se razvila najbolja praksa u polju procesnih prava, vodeći računa o različitim društvenim i pravnim tradicijama pojedinih država.

3. Predlaže se da suci održavaju ročišta na kojima će se raspravljati tijekom postupka u nekom sporu, u skladu s postojećim procesnim pravilima, te da se u suradnji sa strankama uspostave tzv. kalendari postupka sa svrhom utvrđivanja faza postupka, uspostavljanja razumnih vremenskih okvira i načina na koji će se pred sudom predstaviti usmeni i pisani dokazi.

4. Preporučuje se razvijanje razmjene informacija između sudova i odvjetnika u svim fazama postupka te CCJE smatra da države trebaju uvesti sustav koji će podržavati elektroničku komunikaciju između sudaca i odvjetnika

5. Predlaže se daljnji razvoj sustava prijateljskog (mirnog) rješavanja sporova čemu svakako doprinosi dobro uzajamno razumijevanje uloge suca i odvjetnika pa se zbog toga, gdje je to moguće i prikladno, predlaže zajedničko osposobljavanje sudaca i odvjetnika za različite oblike mirnog rješavanja sporova.

6. Preporučuje se razvoj dijaloga između sudaca i odvjetnika na institucionalnoj razini na temu njihove međusobne suradnje uz poštivanje etičkih načela sudaca i odvjetnika. Taj dijalog koristio bi uzajamnom razumijevanju i poštivanju uloge svake od strana vodeći računa o neovisnosti sudaca i odvjetnika.

7. CCJE smatra da tamo gdje je to prikladno, treba omogućiti zajedničko osposobljavanje sudaca i odvjetnika u odnosu na teme za koje postoji zajednički interes, jer se time može poboljšati kvaliteta i djelotvornost postupka. Zaključno valja navesti da je ovo Mišljenje ključan dokument Vijeća Europe kada je riječ o standardima i načelima koja bi trebali slijediti i kojima bi trebali udovoljiti svi sudbeni sustavi u Europi uključujući i zemlje Europske unije.

Stjecanje u vlasništvo dosjelošću nekretnina koje su bile u društvenom vlasništvu

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, koji je stupio na snagu 20. prosinca 2001. godine, izmijenjena je odredba članka 388. st. 4. ZV-a tako da je retroaktivno određeno da se u rok za stjecanje u vlasništvo dosjelošću nekretnina koje su na dan 8. listopada 1991. bile u društvenom vlasništvu ne računa i vrijeme posjedovanja proteklo prije toga dana.

Europski sud za ljudska prava u presudama Trgo protiv Hrvatske, Radomilja i drugi protiv Hrvatske i Jakeljić protiv Hrvatske, ne priznaje retroaktivni učinak odredbi čl. 388. st. 4. ZIDZV-a od 20. prosinca 2001., već, naprotiv, zaštitu prava vlasništva (imovine) na temelju čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, osobama koje su *ex lege* stekle u vlasništvo dosjelošću nekretnine koje su bile u društvenom vlasništvu u razdoblju važenja izvorne odredbe članka 388. st. 4. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima iz 1966., prema kojoj se u rok za stjecanje dosjelošću nekretnina koje su na dan 8. listopada 1991. bile u društvenom vlasništvu računa i vrijeme posjedovanja proteklo prije toga.

Ključne riječi: dosjelost, pretpostavke stjecanja dosjelošću nekretnine u društvenom vlasništvu prema praksi ESLJP-a.

1. Uvod

Dosjelošću se stječe vlasništvo stvari samostalnim posjedom stvari ako taj ima zakonom određenu kakvoću i neprekidno traje zakonom određeno vrijeme, a posjednik je sposoban da bude vlasnikom te stvari.¹

Dugotrajno mirno posjedovanje, koje nitko ne svojata i ne uznemirava, stvara potrebu da se faktična vlast, na temelju zakona, dosjelošću pretvori u pravo vlasništva. Posjednik stječe pravo vlasništva na onoj stvari koju je do tada samo posjedovao.²

Pravni učinci dosjelošti nastaju temeljem zakona (*ipso iure*) čim se ispune sve zakonske pretpostavke stjecanja dosjelošću. Vrijeme potrebno za dosjelost počinje teći onoga dana kada je posjednik stupio u samostalni posjed stvari, a završava istekom posljednjeg dana vremena potrebnog za dosjelost (čl. 160. st. 1. ZV-a). Stjecanje vlasništva dosjelošću izvorno je stjecanje pa dosjedatelj ne izvodi svoje pravo od prednika, a osoba koja je do tada bila vlasnik gubi pravo vlasništva.

Samostalni posjednik nekretnine, čiji je posjed zakonit, istinit i pošten, stječe je dosjelošću u vlasništvo protekom deset godina neprekidnog samostalnog posjedovanja – redovita dosjelost (čl. 159. st. 2. ZV-a). Samostalni posjednik nekretnine čiji je posjed barem pošten stječe je dosjelošću u vlasništvo protekom dvadeset godina neprekidnog samostalnog posjedovanja – izvanredna dosjelost (čl. 159. st. 3. ZV-a). Za stjecanje u vlasništvo nekretnine dosjelošću u vlasništvu Republike Hrvatske, jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave i njima izjednačenih osoba, crkve i drugih pravnih osoba koje ne traže za sebe dobitak, nego služe za dobrotvorne i druge općekorisne svrhe, zahtijevaju se rokovi dosjelošti u

Piše:

**mr. sc.
Antun Šagovac**

odvjetnik u
Velikoj Gorici

1 Članak 159. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvar-

nim pravima, Narodne novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14 – dalje ZV.

2 Gavella, Nikola i dr., 2007., Stvarno pravo, Svezak prvi, Narodne novine, Zagreb, 556. str.

dvostrukom trajanju (čl. 159. st. 4. ZV-a).

Prema članku 388. st. 2. ZV-a propisano je da se stjecanje, promjena, pravni učinci i prestanak stvarnih prava do stupanja na snagu Zakona prosuđuju prema pravilima koja su se primjenjivala u trenutku stjecanja, promjene i prestanka prava i njihovih pravnih učinaka, pa se u skladu s tom odredbom računaju i rokovi dosjelošti prije stupanja na snagu ZV-a.

Dakle, jedan je pravni režim stvarnih prava od stupanja na snagu ZV-a, a drugi prije njegovog stupanja na snagu.

U uređenim pravnim državama, s uređenim evidencijama nekretnina, rijetko je u primjeni institut stjecanja prava vlasništva nekretnina dosjelošću. U hrvatskoj sudskoj praksi postoji česta primjena instituta dosjelošti. Utvrđivanje prava vlasništva na osnovi zakona dosjelošću, kao stečenog prava, vezano je uz potrebu da se određena faktična vlast, nakon izvjesnog vremena uskladi s pravom i pretvori u subjektivno pravo. To nalaže i načelo pravičnosti i načelo pravne sigurnosti u pravnom prometu, jer postoji potreba usklađenja faktičnog stanja s pravnim stanjem, kako bi osoba koje je stekla stvar ili pravo temeljem dosjelošti utvrdila u sudskom postupku postojanje prava vlasništva i nakon toga upisala pravo vlasništva u zemljišne knjige.

Uz opće pretpostavke stjecanja prava vlasništva nekretnine dosjelošću zahtijevaju se i neke posebne od kojih se u ovom radu fokusiramo na to da je nekretnina sposobna biti predmetom stjecanja u vlasništvo dosjelošću.

Naime, u socijalističkoj Jugoslaviji nekretnine u društvenom vlasništvu nisu bile sposobne za stjecanje u vlasništvo dosjelošću.³

Prilikom preuzimanja Zakona o osnovnim vlasničkim odnosima⁴, koji je stupio na snagu 8. listopada 1991., u čl. 3. stavljena je izvan snage odredba čl. 29. glede ograničavanja stjecanja prava vlasništva dosjelošću na nekretninama u društvenom vlasništvu. Zbog toga je od 8. listopada 1991. bilo moguće stjecati pravo vlasništva dosjelošću i na nekretni-

nama koje su bile u društvenom vlasništvu.

U članku 388. st. 4. ZV-a/1996. bilo je propisano: ***U rok za stjecanje dosjelošću nekretnina koje su na dan 8. listopada 1991. bile u društvenom vlasništvu, kao i za stjecanje stvarnih prava na tim nekretninama dosjelošću, računa se i vrijeme posjedovanja proteklo prije toga.*** Dakle, izvornom navedenom odredbom ZV-a nije bio propisan poseban pravni režim za dosjelošt nekretnina u društvenom vlasništvu.

2. Odluka Ustavnoga suda

Prema članku 3. Zakona o preuzimanju Zakona o osnovnim vlasničkim odnosima od 8. listopada 1991. bila je ukinuta zabrana stjecanja u vlasništvo dosjelošću nekretnina u društvenom vlasništvu samo *pro futuro* pa su uslijedili prijedlozi za **ocjenu ustavnosti** izvorne odredbe čl. 388. st. 4. ZV-a, zbog njenog retroaktivnog učinka.

Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske od 17. studenog 1999., U-I-58/97 i dr. ukinuta je navedena odredba čl. 388. st. 4. ZV-a.

Odluka je obavljena u Narodnim novinama br. 137/99 od 14. prosinca 1999.

Odredba je prestala važiti 14. prosinca 1999. godine.

U razlozima navedene odluke Ustavnoga suda navedeno je, uz ostalo, da osporena odredba u materijalnom smislu nije u suglasnosti s najvišim vrednotama jednakosti, nepovredivosti vlasništva i vladavine prava iz članka 3. Ustava, i jamstva prava vlasništva iz članka 48. stavka 1. Ustava.

Nadalje, Sud zaključuje da osporena odredba ima povratno djelovanje, zbog čega ocjenjuje da ona nije u suglasju ni s odredbom članka 90. stavka 2. Ustava.

Ustavni je sud istaknuo da to znači samo uklanjanje (*ex nunc*), a ne i poništavanje (*ex tunc*), pa valja zaključiti da se vrijeme posjedovanja stvari u društvenom vlasništvu do 8. listopada 1991. godine (dan stupanja na snagu Zakona o preuzimanju Zakona o osnovnim vlasničkim odnosima) ne može računati u dosjelošt, dakle dosjelošt se treba računati tek od 8. listopada 1991. godine.

U razlozima ukinute odluke Ustavnog suda ne

³ Članak 29. Zakona o osnovnim vlasničkim odnosima, Sl. list SFRJ, br. 6/80 i 36/80., dalje ZOVO.

⁴ Narodne novine, br. 53/91.

navodi se što je sa stečenim pravom vlasništva dosjelošću za vrijeme važenja ukinute odredbe i eventualno stečenim rokovima posjedovanja koji još nisu istekli.

Kao posljedica navedene odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 17. studenoga 1999., donesen je Zakon o izmjeni i dopuni ZV-a⁵, koji u izmijenjenoj odredbi članka 388. st. 4. propisuje:

U rok za stjecanje dosjelošću nekretnina koje su na dan 8. listopada 1991. godine bile u društvenom vlasništvu, kao i za stjecanje stvarnih prava na tim nekretninama dosjelošću, ne računa se i vrijeme posjedovanje proteklo prije toga dana.

Prema citiranom normativnom iskazu izmijenjena odredba ima **retroaktivni učinak** od dana stupanja na snagu. U sudskim postupcima odvjetnici kao punomoćnici stranaka isticali su pitanje dosega retroaktivne primjene ZIDZV-a od 20. prosinca 2001., u odnosu na razdoblje prije navedene odluke Ustavnoga suda, kada je vrijedila dijametralno protivna odredba, u odnosu na **stečeno pravo vlasništva dosjelošću** koje je stečeno na osnovi zakona *ipso iure* u vremenu važenja zakonske odredbe od 1. siječnja 1997. do stupanja na snagu odluke Ustavnoga suda Republike Hrvatske od 14. prosinca 1999. godine. Sudovi nisu prihvaćali argumente o prednosti prava vlasništva stečenog dosjelošću na osnovi važeće zakonske odredbe do stupanja na snagu odluke Ustavnog suda.

Da hrvatski sudovi imaju pogrešno pravno stajalište u nepriznavanju prava vlasništva osoba koje su dosjelošću stekle vlasništvo u vrijeme važenja izvorne odredbe čl. 388. st. 4. ZV-a proizlazilo je već iz presude Europskog suda za ljudska prava⁶ Trgo protiv Hrvatske.

3. Stjecanje u vlasništvo dosjelošću nekretnina koje su bile u društvenom vlasništvu u kontekstu prakse Europskoga suda za ljudska prava

3.1. Trgo protiv Hrvatske (Zahtjev br. 35298/04) od 11. lipnja 2009. godine

Podnositelj zahtjeva je 1997. godine podnio tužbu Općinskim sudu u Makarskoj protiv op-

ćine Podgora i Republike Hrvatske s tužbenim zahtjevom radi utvrđenja stjecanja dosjelošću određenih nekretnina. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je vlasnik nekretnina bio njegov pokojni ujak kojem su nekretnine konfiscirane 1949. godine. Pokojna majka podnositelja zahtjeva bila je u posjedu predmetnih nekretnina od 1953. godine, a podnositelj zahtjeva nastavio je posjed nakon njezine smrti 16. veljače 1992. godine. Budući da je propisano razdoblje za stjecanje vlasništva dosjelošću proteklo, podnositelj zahtjeva tvrdio je da je stekao vlasništvo nekretnina na temelju zakona.

Općinski je sud usvojio tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva.

Nakon što su obje tužene stranke izjavile žalbu, Županijski sud u Splitu preinačio je prvostupanjsku presudu i odbio tužbeni zahtjev. Drugostupanjski je sud ustvrdio da je pogrešno stajalište prvostupanjskog suda da je tužitelj stekao pravo vlasništva dosjelošću na spornim nekretninama na osnovi neprekidnog posjeda od 1953. godine, pozivom na odredbu članka 388. stavak 4. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima iz 1996. godine, koja je ukinuta odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske. Tom je odlukom Ustavni sud Republike Hrvatske izrazio stav da protuustavnost ukinute zakonske odredbe postoji i prije njenog ukidanja, dakle, već od stupanja na snagu ZV-a s navedenom odredbom, a što je Sud prihvatio. Dakle, bez obzira na to što je odredba članka 388. stavak 4. ZV-a bila na snazi do objave odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske u Narodnim novinama, odluka se nije mogla temeljiti na protuustavnoj odredbi.

Ustavni sud Odlukom od 3. ožujka 2005. odbio je tužbu podnositelja zahtjeva protiv drugostupanjske presude, koji je u tužbi tvrdio da je pravo vlasništvo stečeno dosjelošću *ipso iure*, tj. kad su zakonski uvjeti bili ispunjeni te da je on te uvjete ispunio prije odluke Ustavnoga suda čije odluke imaju učinak samo *ex nunc*. Pozvao se na prava iz članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁷

5 Narodne novine, br.114/01 od 20. prosinca 2001. godine

6 U daljnjem tekstu ESLJP

7 Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola bt. 1.4.6.7 11., Narodne novine –Međuna-

Podnositelji su nakon toga podnijeli navedeni zahtjev Europskom sudu za ljudska prava o kojem je Sud odlučio presudom od 11. lipnja 2009. godine.

ESLJP utvrđuje da su podnositelj zahtjeva i njegova majka bili u isključivom i neprekidnom *bona fide* posjedu predmetne nekretnine od 1953. godine, što znači dulje od četrdeset godina, te da je zbog toga već 1993. godine ispunio zakonske pretpostavke za stjecanje prava vlasništva dosjelošću. Stoga se može zaključiti da je podnositelj zahtjeva, na temelju članka 388. st. 4. Zakona o vlasništvu iz 1996. godine, *ex lege* postao vlasnik predmetnog zemljišta 1. siječnja 1997. godine kada je Zakon stupio na snagu. Ta je odredba ostala na snazi sve dok ju Ustavni sud nije ukinuo. Sud zbog toga smatra da je zahtjev podnositelja zahtjeva imao dovoljno osnova u nacionalnom pravu da ga se smatra "imovinom" zaštićenom člankom 1. Protokola br. 1.

Zbog toga je ESLJP zaključio da je podnositeljev zahtjev dovoljno utemeljen da bi ga se smatralo "imovinom" zaštićenom člankom 1. Protokola br. 1, Sud smatra da odbijanje drugostupanjskog suda da prihvati taj zahtjev te time prizna vlasništvo podnositelja zahtjeva na predmetnoj imovini, bez sumnje predstavlja miješanje u njegova vlasnička prava.

Nakon što je proveo test razmjernosti ESLJP u razlozima presude zaključio je sljedeće.

66. *Okrećući se konkretnim okolnostima ovog predmeta, Sud primjećuje da su domaći sudovi utvrdili: (a) da je vlasnik predmetnog zemljišta bio pokojni ujak podnositelja zahtjeva, (b) da je isto bilo konfiscirano 1949. godine od socijalističkih vlasti i da je od tada kao vlasnik istog upisana država, (c) da je majka podnositelja zahtjeva bila u posjedu zemljišta od 1953. godine, kao što je to nastavio biti i podnositelj zahtjeva nakon njezine smrti 16. veljače 1992. godine. Nema naznaka da je bilo tko, osim same države, stekao bilo kakva prava na tom zemljištu tijekom socijalizma ili da je bilo koja (treća) osoba (vidi stavak 60. ove presude), osim samog podnositelja zahtjeva (vidi stavak 25.*

ove presude) ikada zahtijevala bilo kakva prava u odnosu na to zemljište. Sud stoga smatra da zabrinutosti koje su potaknule Ustavni sud da ukine članak 388.(4) Zakona o vlasništvu iz 1996. godine nisu prisutne u predmetu podnositelja zahtjeva. Ta je odredba ukinuta kako bi se zaštitila prava trećih osoba, dok u predmetu podnositelja zahtjeva nisu bila uključena bilo kakva prava trećih osoba.

67. *U tim okolnostima, Sud smatra da podnositelj zahtjeva koji se razumno oslonio na zakonodavstvo koje je kasnije ukinuto kao neustavno ne bi trebao – s obzirom na izostanak bilo kakve štete u odnosu na prava drugih osoba – snositi posljedice greške koju je počinila sama država, donijevši takav neustavan propis. Zapravo, kao posljedica njegovog ukidanja, vlasništvo imovine koje je podnositelj zahtjeva stekao dosjelošću na temelju odredbe koja je kasnije ukinuta kao neustavna, vraćeno je državi kojoj je time pogodovala njezina vlastita greška. U svezi s tim, Sud ponavlja da rizik bilo kakve greške koju su počinila državna tijela mora snositi država te da se greške ne smiju ispravljati na trošak dotičnog pojedinca, posebice kada ne postoji drugi suprotstavljeni privatni interes (vidi Gashi v. Croatia, br. 32457/05, stavak 40., 13. prosinca 2007. i Radchikov v. Russia, br. 65582/01, stavak 50., 24. svibnja 2007.).*

68. *Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1.*

U restriktivnom tumačenju navedene presude u odlučivanju u drugim predmetima u hrvatskoj judikaturi pogrešno je zaključeno da se njeno pravno shvaćanje odnosi samo na pravne slučajeve u kojima je utvrđenje prava vlasništva nekretnina u društvenom vlasništvu dosjelošću utuženo i ostvareno u razdoblju između 1. siječnja 1997. do 14. prosinca 1999. temeljem izvorne odredbe članka 388. st. 4. ZV-a.

3.2. Presuda Trgo protiv Hrvatske u hrvatskoj judikaturi

Nakon ove presude uslijedilo je pozivanje stranaka na Konvenciju i čl. 1. Protokola 1. i pravno stajalište ESLJP-a iz navedene presude

rodni ugovori, br. 18/07, 6/99. – proč. tekst i 8/99. – isp., i 14/02, i 1/06., dalje: Konvencija.

u parničnim postupcima radi utvrđenja prava vlasništva nekretnina u društvenom vlasništvu dosjelošću ako je dosjelost istekla za vrijeme važenja ukinutog članka 388. st. 4. ZV-a.

Sudska praksa

Nakon što je donesena presuda Trgo protiv Hrvatske pojedini su sudovi zauzeli sljedeće stavove:

1. Međutim, po ocjeni ovog Suda za ocjenu osnovanosti konkretnog tužbenog zahtjeva odlučno je pitanje vremena podnošenja tužbe u kojoj se okolnosti upravo ovaj predmet spora razlikuje od predmeta Trgo protiv RH na koji se odnosi spomenuta presuda ESLJP. Naime, tužitelj je u predmetu Trgo protiv RH podnio tužbu u vrijeme važenja odredbe čl. 388. st. 4. ZVDSP, dakle u vremenu između 1. siječnja 1997. i 17. studenog 1999., koja je dopuštala stjecanje prava vlasništva dosjelošću i na društvenom vlasništvu, pa se on razumno oslonio zakonodavstvu koje je kasnije ukinuto kao neustavno, zbog čega je ESLJP upravo i ocijenio da (uz neke druge okolnosti – izostanak štete u odnosu na prava trećih osoba) ne smije snositi posljedice greške koje je počinila država donijevši neustavni propis. U konkretnom slučaju, međutim, tužitelj je tužbu podnio 2003. kada je na snazi zabrana uračunavanja vremena posjedovanja nekretnine u društvenom vlasništvu u rok za stjecanje prava vlasništva dosjelošću, jednako kao što je zabrana postojala u vrijeme od 1941. do 1997. Dakle, tužitelji se u konkretnom slučaju nisu mogli razumno osloniti na zakonodavstvo koje je kasnije ukinuto kao neustavno, a prihvaćanje tužbenog zahtjeva značilo bi dopustiti da ukinuti članak 388. st. 4. ZVDSP nastavi postojati i proizvoditi posljedice i nakon ukidanja kao neustavno (Županijski sud Split, broj Gž 422/2016 od 3. ožujka 2016.; <https://sudska-praksa.hr/pretraga/>).
2. U povodu pozivanja na presudu Europskog suda za ljudska prava Trgo protiv Hrvatske sud je zauzeo i sljedeće stajalište:
U odluci Europskog suda za ljudska prava u predmetu Trgo protiv Hrvatske (Zahtjev br. 35298/04) i Europski sud za ljudska prava je

zauzeo isto pravno shvaćanje kao revizijski i drugostupanjski sud, te je u svojoj odluci naveo da je kao posljedica ukidanja čl. 388. st. 4. ZV/96 od strane Ustavnog suda Republike Hrvatske, Županijski sud u Splitu imao obvezu primijeniti odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske od 17. studenoga 1990. u postupcima (u tijeku) pred tim sudom, a u skladu sa Zakonom o Ustavnom sudu posebice njegovim člankom 56. st. 5. (VSRH Rev 1810/12-2 od 9. listopada 2014.; <https://sudska-praksa.hr/pretraga/>).

3. Nadalje, to pravo tužitelj nije mogao steći po tom osnovu niti osobno počevši od 8. listopada 1991., u smislu odredbe članka 159. st. 4. ZVDSP, jer je tom odredbom pripisano da na nekretninama u vlasništvu RH samostalni posjednik može steći pravo vlasništva dosjelošću tek pošto je njegov pošten posjed neprekidno trajao dvostruko vrijeme iz stavka 3. toga članka, odnosno protekom roka od 40 godina i to računajući od 8. listopada 1991. (v. odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Gzz 139/2004 i Rev 485/1999) koje vrijeme u konkretnom slučaju nije proteklo. (Županijski sud u Zadru broj Gž 363/14-2 od 4. ožujka 2014.; <https://sudska-praksa.hr/pretraga/>).
4. ... Naime, u rok za stjecanje prava vlasništva dosjelošću na nekretninama koje su na dan 8. listopada 1991. bile u društvenom vlasništvu ne računa se vrijeme posjedovanja proteklo prije 8. listopada 1991., jer je do tog datuma odredbom čl. 29. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima (Narodne novine broj 93/91 – dalje: ZOVO) bilo izričito zabranjeno stjecanje prava vlasništva dosjelošću na stvari u društvenom vlasništvu, a kako to pravilno obrazlažu nižestupanjski sudovi.
Isto propisuje i izmijenjena odredba čl. 388. st. 4. sada važećeg Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima (Narodne novine broj 114/01 – dalje: ZVDSP), a prema kojoj se u rok za stjecanje prava vlasništva dosjelošću na nekretninama koje su na dan 8. listopada 1991. bile u društvenom vlasništvu, ne računa vrijeme posjedovanja proteklo prije tog datuma... (VSRH Rev-x 27/09-2 od 13. svibnja

2014.; <https://sudska-praksa.hr/pretraga/>).

Iz presude Trgo protiv Hrvatske pravilnim tumačenjem konkretnog slučaja moglo se zaključiti o nužnosti poštovanja Konvencije, odnosno Protokola br. 1 uz Konvenciju, u drugim takvim slučajevima. No, uslijedilo je pogrešno stajalište sudova da bi se na dosjedanje društvenog vlasništva mogla pozvati samo osoba koja je u razdoblju od 1. siječnja 1997. do 17. studenog 1999. pokrenula parnicu na temelju članka 388. stavak 4. ZV-a radi stjecanja prava vlasništva na nekretnini na temelju dosjelošti i ishoda presudu. Time su povrijeđena stečena prava osoba temeljem Protokola 1. uz Konvenciju kod kojih su stupanjem na snagu ZV-a sankcionirane pravne pretpostavke stjecanja prava vlasništva nekretnine dosjelošću, posjedovanjem u propisanom roku od četrdeset godina.

Pogrešno stajalište judikature potvrdile su sljedeće odluke Europskog suda za ljudska prava.

3.3. Radomilja i dr. protiv Hrvatske (Zahtjev broj 37685/10) od 28. lipnja 2016. godine

U tom predmetu je više tužitelja podnijelo tužbu Općinskom sudu u Splitu protiv Grada Splita, 19. travnja 2002. radi utvrđenja vlasništva na nekretninama dosjelošću. Tužitelj je u tom predmetu ustvrdio, iako su te nekretnine bile u zemljišnoj knjizi uknjižene u korist Općine Stobreč, prednika Grada Splita, da su bile u njihovom posjedu više od 70 godina. Prvostupanjski sud usvojio je tužbeni zahtjev tužitelja i donio presudu da su tužitelji i njihovi prednici bili u neprekidnom *bona fide* posjedu barem od 1912. godine te da je zakonski rok za stjecanje vlasništva dosjelošću istekao nakon proteka od dvadeset godina, točnije 1932. godine. Drugostupanjski sud odlučujući o žalbi tuženika preinačio je prvostupanjsku presudu i odbio tužbeni zahtjev tužitelja. Naime, drugostupanjski je sud smatrao da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio činjenično stanje, ali je pogrešno primijenio materijalno pravo budući da se sporna nekretnina nalazi u državnom vlasništvu, pa kako su tužitelji u posjedu spornih nekretnina od 1912. godine

do 1941. godine, nije istekao rok od 40 godina koliko je potrebno za stjecanje nekretnina u vlasništvu države. Nakon toga tužitelji su podnijeli ustavnu tužbu Ustavnom sudu koji ju je odbio kao neosnovanu.

Nakon toga tužitelji su podnijeli zahtjev ESLJP-u utemeljen na članku 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Vlada je u odgovoru na zahtjev tvrdila da su okolnosti tog predmeta različite od onih u predmetu Trgo, u kojem je utvrđeno da se taj članak primjenjuje (vidi prethodni stavak 43.). Objasnila je kako je tome tako zbog toga što su podnositelji zahtjeva u tom predmetu svoju tužbu podnijeli 19. travnja 2002., to jest nakon što članak 388. stavak 4. Zakona o vlasništvu iz 1996. godine, kako je izvorno sročeno, više nije bio na snazi.

U razlozima presude Sud, uz ostalo, navodi:

60. *Nakon ispitivanja svih materijala koji su mu podneseni, Sud smatra kako Vlada nije izložila niti jednu činjenicu ili tvrdnju koja bi ga mogla uvjeriti da u ovom predmetu donese drukčiji zaključak.*

61. *Posebice, nema nikakve naznake, niti to Vlada tvrdi, da je itko osim samih lokalnih vlasti stekao ikakva prava u pogledu predmetnog zemljišta ili da je ijedna stranka, osim podnositelja zahtjeva, ikada potraživala ikakva prava nad tim zemljištem. Sud stoga smatra da razlozi koji su potaknuli Ustavni sud Republike Hrvatske da stavi članak 388. stavak 4. Zakona o vlasništvu iz 1996. godine van snage (vidi prethodne stavke 10. i 27.) nisu bili prisutni u predmetu podnositelja zahtjeva. Ta je odredba stavljena izvan snage kako bi se zaštitila prava trećih stranaka, dok predmet podnositelja zahtjeva ne uključuje takva prava (vidi naprijed citirani predmet Trgo, stavak 66.).*

62. *U takvim okolnostima, podnositelji zahtjeva koji su se razumno oslonili na zakonodavstvo koje je kasnije ukinuto kao neustavno ne trebaju – u slučaju kada se ne dovode u pitanje prava drugih – snositi posljedice greške koju je počinila sama država donijevši takve neustavne pravne propise (vidi prethodno citirani predmet Trgo, stavak 67.). Zapravo, kao*

posljedica stavljanja izvan snage, vlasništvo nad imovinom koju su podnositelji zahtjeva stekli dosjelošću na temelju odredbe koja je kasnije stavljena izvan snage kao neustavna, vraćeno je lokalnim vlastima (usporedi s prethodno citiranim predmetom *Trgo, loc. cit.*). Na ovaj način, država je ostvarila korist od vlastite greške (vidi prethodno citirani predmet *Trgo, loc. cit.*), pri čemu se podrazumijeva da je s gledišta Suda hijerarhija između različitih tijela države (ovdje između lokalnih i središnjih vlasti) nevažna prilikom razmatranja zahtjeva koji mu je podnesen (vidi, na primjer, predmet *Čikanović protiv Hrvatske, br. 27630/07, stavak 53., 5. veljače 2015.*). Sud ponavlja da rizik od bilo kakve greške koju počinu državno tijelo mora snositi država, a greške se ne smiju ispravljati na teret dotičnih pojedinaca, posebno kada ne postoji drugi sukobljeni privatni interes (vidi prethodno citirani predmet *Trgo, loc. cit.*).

63. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

U predmetu *Jakeljić protiv Hrvatske* (Zahtjev 22768/12) od 28. lipnja 2016. Europski sud za ljudska prava zauzeo je identično stajalište kao i u predmetu *Radomilja i dr. protiv Hrvatske*, pa se nećemo posebno referirati i na tu presudu.

3.4. Test razmjernosti

ESLJP je u predmetu *Trgo protiv Hrvatske* proveo test razmjernosti, a koji je prihvaćen u preostala dva predmeta *Radomilja i dr. protiv Hrvatske* i *Jakeljić protiv Hrvatske* pozivanjem na navedeni predmet.

Provodeći test razmjernosti u predmetu *Trgo protiv Hrvatske* Sud je dao odgovor na sljedeća pitanja: je li došlo do miješanja u mirno uživanje vlasništva u skladu sa zakonom i u javnom interesu, te je li miješanje bilo razmjerno, odnosno koje okolnosti u konkretnom slučaju prevladavaju i da li daje prednost pravima osoba koje su pretrpjele posljedice neustavnog zakona ili odredbe nad pravima osoba kojima je isti pogodio, točnije je li postignuta tražena poštena ravnoteža između zahtjeva općeg interesa i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinaca te je li podnositelju zahtjeva nametnut

nerazmjernan i prekomjernan teret.

Sud je utvrdio nedvojbenim da je vlasništvo na temelju izvorne odredbe čl. 388. st. 4. ZV-a stečeno prije nego je odredba ukinuta. Zbog toga radi se o miješanju u stečeno pravo vlasništva. Nalazi da je miješanje bilo "propisano zakonom" i "u javnom interesu".

Sud je tražeći poštenu ravnotežu između zahtjeva općeg interesa države i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca dao prednost zaštiti prava pojedinca koji se razumno oslonio na zakonodavstvo koje je kasnije ukinuto kao neustavno, a imajući u vidu izostanak bilo kakve štete u odnosu na prava drugih osoba.

Dakle, miješanje u pravo vlasništva stečeno dosjelošću nije bilo opravdano i razmjerno cilju koji se želio postići. Time su povrijeđena prava koja proizlaze iz stečenog vlasništva, a zaštićena čl. 1. Protokola br. 1. Konvencije koja jamči mirno uživanje imovine.

Nakon testa ESLJP zaključuje da je zakonodavac donošenjem čl. 388. st. 4. ZV-a iz 1996. zapravo donio retroaktivni propis, ali je ipak trebalo dati prevagu pravu vlasništva stečenog prema tom propisu.

Zbog toga je Sud u sva tri predmeta zauzeo stajalište da podnositelj zahtjeva koji se razumno oslonio na zakonodavstvo koje je kasnije ukinuto kao neustavno, ne bi trebao, s obzirom na izostanak bilo kakve štete u odnosu na pravo drugih osoba, snositi posljedice pogreške koju je počinila sama država donijevši takav neustavan propis. Osobito skrećemo pozornost na stav Suda da rizik od bilokakve pogreške koju počinu državno tijelo mora snositi država, a pogreške se ne smiju ispravljati na teret stečenih prava pojedinca.

4. Pravni učinak odluka Europskoga suda za ljudska prava na sudsku praksu u Republici Hrvatskoj

Stupanjem na snagu Zakona o potvrđivanju Konvencije i njenih Protokola 5. studenoga 1977. godine, njihove odredbe čine na temelju članka 141. st. 1. Ustava Republike Hrvatske⁸ dio unutarnjeg pravnog poretka Republike

8 Narodne novine, br. 56/90, 137/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.

Hrvatske, koja je kao članica Europske unije i Vijeća Europe dužna poštovati odredbe Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i njenih Protokola te pravna stajališta prihvaćena u odlukama Europskoga suda za ljudska prava, osobito u onim predmetima koji se odnose na Republiku Hrvatsku, odnosno u predmetima koji su se konkretno odnosili na stjecanje prava vlasništva dosjelošću na nekretninama koje su bile u društvenom vlasništvu.

ESLJP je otklonio retroaktivnu primjenu nove odredbe članka 388. st. 4. ZV-a prema članku 2. st. 1. ZIDZV-a od 20. prosinca 2001. zbog povrede čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, u odnosu na stečeno vlasništvo dosjelošću na osnovi izvorne odredbe ZV-a iz 1966. koja je važila od 1. siječnja 1977. do stupanja na snagu odluke Ustavnoga suda 14. prosinca 1999., a što je ocijenjeno kao povreda čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Pravna posljedica navedenih presuda ESLJP-a jest u tome što sve osobe imaju pravo na utvrđenje prava vlasništva dosjelošću nekretninu koja je bila u društvenom vlasništvu ako je stjecanje vlasništva dosjelošću nastupilo na temelju zakona (*ipso iure*) za vrijeme važenja prvotne odredbe čl. 388. st. 4. ZV-a, a to pravo pripada i osobama kojima je do sada već bila neosnovano uskraćena pravna zaštita vlasništva zbog retroaktivne primjene čl. 388. st. 4. ZV-a/2001.

Dakle, ako stranka u parničnom postupku tužbom zahtijeva utvrđenje prava vlasništva nekretnine na osnovi neprekinutog posjedovanja dosjelošću i na društvenom vlasništvu do 8. listopada 1991. godine, prema čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju i pravnom shvaćanju Europskoga suda za ljudska prava, u nekom konkretnom predmetu, koji prema svom činjeničnom supstratu korespondira s navedenim presudama ESLJP-a, valja se pozvati na konkretne presude. Sudovi su dužni akceptirati pravna shvaćanja iz presuda u primjeni na istovjetne činjenične situacije, a na temelju članka 1. Protokola br. 1. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Prema čl. 1. Protokola br. 1. svaka fizička i pravna osoba

ima pravo na mirno uživanje svog vlasništva te se nitko ne smije lišiti svog vlasništva osim u javnom interesu i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Navedeno znači da su sudovi dužni prilikom odlučivanja poštovati stečena subjektivna građanska prava utemeljena na odredbi čl. 388. st. 4. ZV-a iz 1996. godine u vrijeme njenog važenja prije nego što je ukinuta. ESLJP je argumentirano opovrgnuo obrazloženje Ustavnoga suda iz navedene Odluke kojom je ukinuta izvorna odredba čl. 388. st. 4. ZV-a, pod plaštem njenih retroaktivnog učinka, navodeći da je korist od ukidanja zakonske odredbe, u pravilu, ograničena na korist Republike Hrvatske pa je prevagu trebalo dati stečenom pravu vlasništva. Zaštita možebitnih stečenih prava trećih osoba u vremenu dok su nekretnine bile društveno vlasništvo nije upitna.

Zbog toga sud treba usvojiti tužbeni zahtjev na utvrđenje stjecanja prava vlasništva nekretnina dosjelošću, koje su bile u društvenom vlasništvu, temeljem čl. 384. st. 4. ZV-a (NN 91/96) i prema čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju i pravnim shvaćanjima Europskoga suda za ljudska prava iz navedenih presuda ako je tužitelj sam ili putem pravnih prednika bio u neprekinutom posjedovanju određene kakvoće u propisanom razdoblju, a u koje razdoblje se računa i posjedovanje prije 8. studenog 1991. pod uvjetom da je stjecanje dosjelošću nastupilo prije ili za vrijeme važenja izvorne odredbe čl. 388. st. 4. ZV-a. Sve navedeno vrijedi pod pretpostavkom da nitko drugi izuzev tužitelja i tuženika ne sudjeluje u sporu u vezi s utuženim nekretninama i da nitko i ne polaže bilo kakva prava u odnosu na predmetne nekretnine.

ESLJP u obrazloženju odluka u predmetu Radomilja i Jakeljić izričito navodi da je vrijeme kada je podnositelj podnio tužbu nevažno za određivanje može li se njegov zahtjev za proglašavanjem vlasnikom nekretnine dosjelošću okvalificirati kao imovina zaštićena čl. 1. Protokola 1. uz Konvenciju, nego samo jesu li ispunjene zakonske pretpostavke stjecanja prava vlasništva na temelju zakona – dosjelo-

šću, ili ne, u vrijeme kada je izvorna odredba čl. 388. st. 4. ZV-a bila na snazi.

Vlasnik koji je na navedeni način dosjelošću stekao vlasništvo ako su nekretnine u zemljišnim knjigama uknjižene na Republiku Hrvatsku, mora podnijeti nadležnom državnom odvjetništvu temeljem čl. 186.a ZPP-a zahtjev za mirno rješenje spora kako bi se sklopila nagodba kojom će se utvrditi pravo vlasništva na osnovi dosjelogosti, a protiv drugih osoba neposredno tužbu (općine, gradovi i dr.).

Ako izostane sklapanje nagodbe, dosjedatelj nema druge mogućnosti nego podnijeti tužbu u parničnom postupku s tužbenim zahtjevom radi utvrđenja stjecanja prava vlasništva dosjelošću uz dužnost tužene Republike Hrvatske da po pravomoćnosti presude, na prijedlog tužitelja, trpi upis prava vlasništva u zemljišne knjige. Za takvu tužbu treba imati pravni interes i može se sa sigurnošću zaključiti da pravni interes postoji, jer pravomoćna presuda kojom će se utvrditi da su ispunjene zakonske pretpostavke stjecanja prava vlasništva omogućava da se zahtijeva uknjižba prava vlasništva u zemljišnim knjigama.

Podnošenje tužbe radi utvrđenja vlasništva dosjelošću nije vezano za rok, jer je riječ o stvarnopravnoj tužbi kojom se štiti izvanknjižno stečeno pravo vlasništva na nekretnini. Tužba se može podnijeti sve dok stečeno pravo postoji.

5. Osvrt na stjecanje prava vlasništva na nekretninama bivših zemljišnih zajednica

Najviše spornih nekretnina u društvenom vlasništvu odnosi se na zemljište koje je bilo u vlasništvu zemljišnih zajednica, jer su te nekretnine izostavljene iz denacionalizacije, a velik dio njihovog zemljišta bio je faktično podijeljen između ovlaštenika zemljišne zajednice ili u njihovom dugogodišnjem posjedu.

Zakon o uređenju zemljišnih zajednica od 25. travnja 1894. smatra zemljišnom zajednicom svaku skupinu i zajednicu ovlaštenika kojima na osnovi posebnog pravnog naslova pripada skupno uživanje određenog zemljišta, bez obzira nazivaju li se plemenitom, imovnom, ur-

barskom općinom, selom, mjestom, itd. (§ 2.). S obzirom na to da sudovi nisu prihvaćali stjecanje u vlasništvo dosjelošću na nekretninama bivših zemljišnih zajednica u vremenu od 6. travnja 1941. do 8. listopada 1991., ostala je jedino mogućnost da se zahtijeva utvrđenje prava vlasništva na osnovi dosjelogosti do 6. travnja 1941. prema pravnim pravilima OGZ-a.

Pokušaj tumačenja da se računanje posjedovanja u rok dosjelogosti ne uzima samo za razdoblje od dana stupanja na snagu **Zakona o proglašenju imovine zemljišnih i njima sličnih zajednica te krajiških imovnih općina općenarodnom imovinom**⁹ (dalje: Zakon o proglašenju), od 19. travnja 1947. do 8. listopada 1991. nije u sudskoj praksi, u pravilu, prihvaćeno, nego samo ako je rok dosjelogosti bio dovršen po pravnim pravilima OGZ-a do 6. travnja 1941.

Velik dio nekretnina bivših zemljišnih zajednica izvanknjižno je podijeljen još početkom 20. stoljeća. Za dio navedenih nekretnina formalno su započeti, a nisu dovršeni postupci diobe prije 6. travnja 1941., pa su nekretnine bile podijeljene u postupku i predane u posjed bez upisa u zemljišne knjige. Pojedini postupci diobe nekretnina pravomoćno su dovršeni poslije 6. travnja 1941., a prije 19. travnja 1947. kada su nekretnine proglašene općenarodnom imovinom. Svaki konkretni slučaj trebalo je posebno ocijeniti u kontekstu relevantnog činjeničnog stanja prema posebnom pravnom uređenju zemljišnih zajednica, a tek supsidijarno OGZ-a. Međutim, u sudskoj je praksi izostala pravična činjenična i pravna ocjena, ignorirajući i konvencijsku zaštitu prava vlasništva, te su očigledno favorizirani interesi Republike Hrvatske. VSRH u pojedinim je predmetima zauzeo pogrešno pravno stajalište¹⁰ da se vlasništvo nekretnina nije moglo steći izvanknjižnom diobom, pozivajući se na odredbu paragrafa 846. OGZ-a koji propisuje da se o učinjenoj diobi mora sastaviti isprava te da dionik nekretnine dobiva stvarno pravo na svoj dio tek onda kada je to pravo upisano u javne knjige na temelju isprava sastavljenih

⁹ Narodne novine, br. 36/47, 51/58. i 13/87.

¹⁰ VSRH Rev 2719/13-2 od 24. veljače 2016.

radi diobe. Sud je propustio uzeti u obzir posebno pravno uređenje za zemljišne zajednice prema kojem je provedena dioba zemljišnih zajednica i nekretnine predane u posjed učesnicima diobe, ali je izostala provedba diobe u zemljišnim knjigama.

Na temelju posebnog pravnog uređenja zemljišnih zajednica prema Zakonu o uređenju, slijedi nedvojbeni zaključak da su sudionici diobe pravo vlasništva dodijeljenog zemljišta stekli ovršnom predajom posjeda na osnovi konačnog rješenja o diobi. S aspekta posebnog stvarno-pravnog uređenja zemljišne zajednice, konačno rješenje o diobi manifestira se kao *titulus*, a ovršna predaja u posjed, po komasacijskim načelima, kao *modus* izvanknjižnog stjecanja prava vlasništva, jer je nakon predaje posjeda slijedilo navedeno dovršenje postupka, bez zastoja u odnosu na zemljišnoknjižnu provedbu. Ovo tumačenje slijedi iz članka 3. Zakona o proglašenju koji svoju primjenu isključuje za ona zemljišta koja su ovlaštenici dobili u postupku diobe i ne propisuje i ne uvjetuje to s uknjižbom prava vlasništva u zemljišnim knjigama, nego s predajom zemljišta u posjed.¹¹ Na osnovi Zakona o nevažnosti propisa donesenih prije 6. travnja 1941. i za vrijeme neprijateljske okupacije (Službeni list FNRJ, br. 86/46) odredbe OGZ-a (noveliranog i nenoveliranog) u nedostatku pozitivnih propisa primjenjivale su se kao pravna pravila o dosjelošti. Sudovi su prihvatili pravna pravila OGZ-a o dosjelošti, ali ne i rokove dosjelošti. Sudska je praksa rokove dosjelošti prilagodila novom pravnom poretku. Sudovi su postavili nova pravila o dosjelošti koja nisu postojala u prijašnjem pravu, a kako bi se stara pravna pravila uklopila u novi socijalistički kolektivistički pravni poredak. Tako je sudska praksa postavila pravilo da nekretnine u društvenom vlasništvu ne mogu dosjelošću izaći iz društvenog vlasništva i stjecati u privatno vlasništvo.¹² Sudska praksa je postavila i nove rokove dosjelošti u skladu s Načelnim mišljenjem Proši-

rene sjednice Saveznog vrhovnog suda br. 3/60 od 4. travnja 1960., kojom je i za nekretnine i za pokretnine uspostavljen jedinstveni redoviti rok dosjelošti od dvadeset godina.

ZOVO je propisao da se na stvarima u društvenom vlasništvu pravo vlasništva ne može steći dosjelošću (članak 29. ZOVO-a). Tek Zakonom o preuzimanju ZOVO-a (NN 53/91) od 8. listopada 1991. brisan je članak 29. i time je omogućeno stjecanje prava vlasništva i na stvarima u društvenom vlasništvu.

S obzirom na to da sudovi nisu smatrali relevantnim samostalni posjed za stjecanje dosjelošću na nekretninama bivših zemljišnih zajednica u vremenu od 6. travnja 1941. do 8. listopada 1991. ostala je jedino mogućnost da se zahtijeva utvrđenje prava vlasništva na osnovi dosjelošti do 6. travnja 1941. prema pravnim pravilima OGZ-a.

Vrhovni sud Hrvatske svojim pravnim shvaćanjem još od 7. srpnja 1980. godine otvorio je mogućnost stjecanja prava vlasništva dosjelošću na nekretninama zemljišnih zajednica. Prema tom shvaćanju, pravo vlasništva na šumama i šumskom zemljištu i na poljoprivrednom zemljištu može se utvrđivati na osnovi dosjelošti u parničnom postupku pred općinskim sudovima, uz uvjet da je pored ostalih pretpostavki za stjecanje prava vlasništva ispunjena i pretpostavka u pogledu vremena određenog Zakonom, koje mora biti dovršeno do 6. travnja 1941. godine prema tada važećim propisima.

U presudi VSH-a, Rev-2658/87 od 16. travnja 1988., Sud utvrđuje da se zemljište koje je upisano u zemljišnim knjigama kao društveno vlasništvo može priznati da je stečeno dosjelošću, ako je stečeno do 6. travnja 1941. po tada važećim propisima (pregled sudske prakse br. 41/1989., str. 52.).

Ta pravna shvaćanja revizijskog suda ostala su nepromijenjena u sudskoj praksi sve do danas, iako je na osnovi Zakona o proglašenju njihova imovina postala općenarodnom imovinom od 19. travnja 1947.

Međutim, sada na osnovi pravnih shvaćanja iz navedenih presuda ESLJP-a, otvorena je nova mogućnost samostalnim posjednicima pred-

11 Šagovac, Antun, 2014., Stjecanje prava vlasništva na nekretninama bivših zemljišnih zajednica, Pravo i porezi, Zagreb, br. 3., 36. str.

12 Presuda Saveznog vrhovnog suda, broj Gz-57/57 od 18. listopada 1957. godine

metnih nekretnina, koji su, u pravilu, ovlašteni bivših zemljišnih zajednica, odnosno njihovi potomci, zahtijevati utvrđenje prava vlasništva nekretnina protiv Republike Hrvatske, koje su na osnovi Zakona o proglašenju postale općenarodnom imovinom, prema čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, ako su ispunjavaju pretpostavke stjecanja vlasništva dosjelošću u razdoblju dok je bila važeća izvorna odredba članka 388. st. 4. ZV-a iz 1996. godine. Dosjelost se prema ESLJP-u priznaje danom stupanja na snagu ZV-a, ako su rokovi dosjelošti istekli prije stupanja na snagu ZV-a 1. siječnja 1996. ili u vremenu važenja odredbe do 14. prosinca 1999., uz uvjet da su ispunjene ostale pretpostavke stjecanja *ex lege* u vlasništvo dosjelošću. Sve osobe koje su do sada bile pravomoćno odbijene s tužbenim zahtjevom radi utvrđenja stjecanja vlasništva dosjelošću nekretnina bivših zemljišnih zajednica samo zbog retroaktivne primjene čl. 388. st. 4. ZV-a/2001., mogu ponovo podnijeti tužbu na novoj činjeničnoj osnovi na temelju čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

6. Kritički osvrt

Prema navedenim presudama ESLJP-a, hrvatski zakonodavac donošenjem ZIDZV-a od 20. prosinca 2001. povrijedio je pravo vlasništva onih koji su dosjelošću stekli vlasništvo za vrijeme važenja izvorne zakonske odredbe članka 388. st. 4. ZV-a.

Stečeno vlasništvo dosjelošću, kao subjektivno pravo, ne može se ukinuti i jednostavno eliminirati kao što je to učinio hrvatski zakonodavac s navedenim ZIDZV-om.

Pravo vlasništva, odnosno posjedovanje imovine, među najvažnijim je pravima osoba, jer bez tog prava mnoga druga prava nisu moguća.

Država ne smije posezati za imovinom, već, dapače, daje pravnu sigurnost pravu vlasništva, odnosno imovinskim pravima. Za to dobiva poreze, a pravo na porez također treba biti pravedno uređeno.

Države su kroz povijest različito zlorabile svoju poziciju osobe javnog prava, u sferi privatnog prava, u odnosu na stjecanje imovine.

Bivši je socijalistički poredak uporno ograničavao institut dosjelošti zbog privilegiranja i

Stečeno vlasništvo dosjelošću, kao subjektivno pravo, ne može se ukinuti i jednostavno eliminirati kao što je to učinio hrvatski zakonodavac s navedenim ZIDZV-om.

Pravo vlasništva, odnosno posjedovanje imovine, među najvažnijim je pravima osoba, jer bez tog prava mnoga druga prava nisu moguća.

Država ne smije posezati za imovinom, već, dapače, daje pravnu sigurnost pravu vlasništva, odnosno imovinskim pravima. Za to dobiva poreze, a pravo na porez također treba biti pravedno uređeno.

favoriziranja društvenog vlasništva, koje privilegije danas ne zaslužuju status stečenog prava, samo zato što je pretvoreno u vlasništvo Republike Hrvatske. Država i druge osobe javnog prava imaju u vlasničkopravnim odnosima jednak položaj kao i druge osobe privatnog prava (*arg. ex* čl. 35. st. 1. ZV-a).

Pravna nesigurnost mirnog posjedovanja nekretnina (imovine) zaštićenog čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, bez obzira na uzrok nastanka pravne nesigurnosti, nije poželjna za bilo koji pravni poredak i svaki pravni poredak treba težiti otklanjanju mogućih uzroka pravne nesigurnosti.

Ustav Republike Hrvatske 1990., proglašivši nepovredivost prava vlasništva, odredio je temelje i za denacionalizaciju radi otklanjanja nepravdi koje su nastale prisilnim oduzimanjem prava vlasništva.

Država se, prije nego je krenula u postupak denacionalizacije, proglasila vlasnikom šum-

skog zemljišta, poljoprivrednog zemljišta u društvenom vlasništvu, itd.

Međutim, bitno je za pravne subjekte imati pravo i legitimno očekivati jednaku zaštitu svojih subjektivnih građanskih prava.

Navedenih presuda ESPLJ-a, kojima su otklonjene pogrešne interpretacije stjecanja prava vlasništva nekretnina dosjelošću u društvenom vlasništvu, ne bi bilo bez angažiranja odvjetnika u zastupanju stranaka, jer nije bila u pitanju samo borba za konkretno individualno pravo, već i u prevladavanju različitih barijera domaćeg pravnog poretka.

Upitno jest zbog čega, ponekad, izostaje elementarni pravni realizam u interpretaciji prava. Interpretativni izbori onih koji primjenjuju pravo uvjetovani su, naravno, njihovim praktičnim interesima (političkim, ekonomskim, profesionalnim, itd.), njihovim idejama pravednosti, pravičnosti, prihvatljivošću različitih interpretativnih izvora unutar postojeće pravne kulture prema konstrukcijama pravne teorije i dogmatike. Očigledno su izvorna odredba članka 388. st. 4. ZV-a i nova dijame-tralno izmijenjena, samo odraz različitih konceptualnih stajališta.

Pravo nije samo ukupnost pravnih normi, već i pravne vrijednosti, u okviru svih onih društveno-historijskih čimbenika, koji su odlučni za tumačenje i primjenu prava.

Pitanje, koje si svatko mora postaviti, zašto je moralo proći dvadeset godina da se otkloni očigledno kršenje konvencijskog prava koje jamči zaštitu vlasništva-imovine, kao stečeno pravo, a pitanje i koliko će još vremena proći da se na osnovi shvaćanja ESLJP-a ozakoni stečeno vlasništvo nekretnina u društvenom vlasništvu dosjelošću.

Stečena prava za vrijeme važenja jednog prava, u pravilu, ne mogu biti dovedena u pitanje retroaktivnom primjenom novog prava. Stoga s pravom ESLJP u presudi Radomilja i dr. protiv Hrvatske u st. 62. ističe: *Sud ponavlja da rizik od bilo kakve greške koju počini državno tijelo mora snositi država, a greške se ne smiju ispravljati na teret dotičnih pojedinaca, posebno kada ne postoji drugi sukobljeni pravni interes (vidi prethodno citirani predmet Trgo, loc. cit.).*

Poštivanje stečenih prava temelj je pravne sigurnosti. Načelo pravne sigurnosti temelj je vladavine prava te je implicitno sadržano u Konvenciji i odlukama ESLJP-a.

Polazeći od teme rada posebno skrećemo pozornost da je ustavno-sudska praksa, koja je jamac pravne sigurnosti, promovirala retroaktivnu primjenu prava na štetu stečenih subjektivnih građanskih prava *ex lege* dosjelošću i to u vrijeme kada je već bila na snazi Konvencija. Jamstvo pravne sigurnosti i zabrana retroaktivnosti propisa jest imperativ pravne države (vladavine prava) i mora biti izvan svih sukoba i političkih borbi.

Svako miješanje u pravo vlasništva iz čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju mora imati ne samo legitimni cilj u "javnom interesu", već mora postojati razumni odnos razmjernosti između primjenjivih sredstava i cilja kojem se teži. Nužne ravnoteže neće biti ako pojedinac mora podnijeti pojedinačni i prekomjerni teret¹³ i gubitak stečenog prava u korist države, koja je morala i mora snositi možebitne štetne posljedice od nje donesene zakonske odredbe.

7. Zaključne napomene

Nije od odlučnog značenja kada je tužba podnesena radi utvrđenja stjecanja u vlasništvo dosjelošću nekretnina koje su bile u društvenom vlasništvu, već samo jesu li nekretnine zaštićene čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju stečene u vlasništvo dosjelošću kada je bila na snazi izvorna odredba članka 388. stavak 4. ZV-a iz 1996., kojom se u rok posjedovanja nekretnina u društvenom vlasništvu računalo i vrijeme do 8. listopada 1991. Izvorna odredba je važila od stupanja na snagu ZV-a 1. siječnja 1996. do stupanja na snagu odluke Ustavnog suda o njenom ukidanju 14. prosinca 1999. godine.

ESLJP u zaštiti prava vlasništva (imovine) na temelju članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju u navedenim presudama ako je stečeno na temelju zakona dok je bila na snazi prvobitna izvorna odredba članka 388. stavak 4. ZV-a iz

¹³ Vidi Omejec, Jasna, 2014., Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Novi informator, Zagreb, 964. str.

1996. ne priznaje retroaktivni učinak dijame-tralno protivne nove odredbe ZIDZV-a od 20. prosinca 2001. prema kojoj se u rokove dosje-losti nekretnina u društvenom vlasništvu ne računa vrijeme posjedovanja do 8. listopada 1991.

Svaka osoba koja tvrdi da su se u navedenom razdoblju važenja ukinute zakonske odredbe ispunile zakonske pretpostavke za stjecanje u vlasništvo nekretnine u društvenom vla-sništvu dosjelošću, a to će biti u slučaju da su rokovi dosjeloosti istekli prije stupanja na snagu ZV-a, tako da je vlasništvo stečeno *ex lege* danom stupanja na snagu ZV-a 1. siječnja 1997., odnosno do 14. prosinca 1999. do kada je odredba važila, i ako na tim nekretninama ne postoje prava trećih osoba, može podnijeti tužbu radi utvrđenja stjecanja prava vlasništva dosjelošću nekretnine u bivšem društvenom vlasništvu. Sud treba uračunati i vrijeme po-sjedovanja prije 8. listopada 1991. pozivom na Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih

sloboda, odnosno čl. 1. Protokola 1. i navede-ne presude ESLJP-a koje sudovi moraju primi-jeniti kao pravne osnove za odlučivanje prema činjeničnim okolnostima konkretnog slučaja. Pravilno tumačenja Konvencije u vezi s po-štivanjem stečenih prava koja su stečena za vrijeme važenja jednog zakona obuhvaća i prava nastala u postupku stjecanja određenog subjektivnog prava kojima se već nastali prav-ni učinak ne može oduzeti drugim novim za-konom. S tim u svezi jest legitiman zahtjev za uračunavanje u rokove dosjeloosti vremena po-sjedovanja koji su tekli prema izvornoj odred-bi čl. 388. st. 4. ZV-a/1966., koji nisu potpuno dovršeni u razdoblju važenja odredbe do stu-panja na snagu Odluke Ustavnoga suda od 14. prosinca 1999. godine.

U primjeni Konvencije pred hrvatskim sudo-vima i odvjetnicima sigurno stoji puno novih izazova, radi jačanja pravne sigurnosti i vlada-vine prava u cilju poštovanja već "osvojenih" prava i sloboda.

INSOLV-INFO®

TEHNOLOGIJA IUS-INFO

INSOLV-INFO prati promjene Vaših poslovnih subjekata!

INSOLV-INFO je najpouzdaniji sustav **automatiziranog praćenja** koji prikuplja objave sa svih izvora (**e-oglasne ploče, Narodnih novina, Fina-e, sudskog registra**), provjerava i uspoređuje s Vašom listom klijenata te Vas **dnevno obavještava** o promjenama:

INSOLVENCISKIH POSTUPAKA

SUDSKOG REGISTRA

INFORMACIJA O BANKOVNIM RAČUNIMA

Samo kod nas podatke prikuplja i obrađuje stručni tim pravnika sa vrhunskom IT podrškom kako bi Vam se dostavile potpune i pouzdane informacije.

IUS SOFTWARE d. o. o.

Tuškanova 37, 10 000 Zagreb

T. 01 5999 918 F. 01 5999 919 E. info@insolvinfo.hr

www.insolvinfo.hr

Odbacivanje nepotpune žalbe u zakonu o javnoj nabavi: još jedna neustavnost?

Piše:

**mr. sc.
Ivan Šprajc**

I. Uvod

Dana 1. siječnja 2017. godine na snagu je stupio novi Zakon o javnoj nabavi (dalje: ZOJN)¹ koji je, prema najavama, unio mnogobrojne promjene u sustav javne nabave te podigao razinu očekivanja u smjeru modernijeg, praktičnijeg i manje birokratiziranog propisa.² Promjene su zahvatile i regulaciju žalbenog stadija postupka javne nabave. Jedna od istaknutijih novela odnosi se na pravilo o postupanju nadležnog tijela sa žalbom uz koju nije prezentiran dokaz o plaćenju naknada za pokretanje žalbenog postupka odnosno ta naknada nije plaćena u propisanom iznosu.³ Pravilo u pitanju sadržano je u čl. 421. st. 1. ZOJN-a koji glasi: *Ako žalba ne sadržava dokaz iz članka 420. stavka 1. točke 10. ovoga Zakona ili naknada za pokretanje žalbenog postupka nije plaćena u propisanom iznosu, Državna komisija odbacit će žalbu kao neurednu bez pozivanja žalitelja na dopunu ili ispravak.*

Autor ovog rada uvjeren je da je riječ primarno o nepotrebnoj a onda i neustavnoj odredbi koja prelazi Ustavom Republike

Hrvatske⁴ kao i europskim propisima određenu granicu dopustivog u ograničavanju temeljnih prava. Argumentacija se izlaže nastavno pri čemu se ponajprije određuje *ratio legis* sporne odredbe (t. II.) da bi se potom ispitala spojivost te odredbe s Ustavom Republike Hrvatske i primjenjivim europskim pravom. Tako se testira razmjernost ograničenja prava na žalbu (t. III.1.), odnos spram načela jednakosti pred zakonom (t. III.2.) te konačno i spojivost čl. 421. st. 1. ZOJN-a s referentnim europskim pravom (t. III.3.). Na samom kraju rada sažimaju se rezultati analize (t. IV.).

II. Ratio legis sporne odredbe

Očito je da prethodno citirana odredba čl. 421. st. 1. ZOJN-a označava jedan od dvaju režima postupanja nadležnog tijela s nepotpunom žalbom. Drugi režim sadržan je u čl. 421. st. 2.-3. ZOJN-a koji glase:

(2) *Ako je žalba nerazumljiva ili ne sadržava sve podatke i dokaze iz 420. stavka 1. točaka 1.-9. i 11. ovoga Zakona, Državna komisija će u primjerenom roku od dana primitka žalbe na to upozoriti žalitelja i odrediti rok koji ne smije biti duži od pet dana, u kojem je žalitelj dužan otkloniti nedostatke, uz upozorenje na pravne posljedice ako to u određenom roku ne učini.*

(3) *Ako se nedostaci žalbe iz stavka 2. ovoga*

1 Zakon o javnoj nabavi objavljen je u Narodnim novinama br. 120/16.

2 V. u tom smislu karakteristične najave predstavnika Vlade Republike Hrvatske u dnevnom tisku (dostupno na: <http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/Vlada-izradila-novi-Zakon-o-javnoj-nabavi-Najjeftinija-ponudavise-ne-mora-bit-i-najpovoljnija>).

3 Dotični element kao minimalni sadržaj žalbe u postupku javne nabave propisan je čl. 420. st. 1. t. 10. ZOJN-a.

4 Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine 56/90 do 05/14).

članka ne otklone u utvrđenom roku, a po žalbi se ne može postupati, žalba će se odbaciti kao neuredna.

Nesumnjivo je da st. 2.-3. čl. 421. propisuju mnogo blažu reakciju nadležnog tijela na nepotpunosti žalbe koje se ne tiču naknade za pokretanje žalbenog postupka. U tom smislu nadležno tijelo će reagirati na uobičajeni način koji bi se najkraće mogao opisati formulom “prvo upozorenje i dodatni rok – pa tek onda (eventualne) sankcije”. Izostanak upozorenja i dodatnog roka za upotpunjavanje žalbe karakteristika je drugog, strožeg režima koji se ima primjenjivati isključivo na jedan razlog nepotpunosti žalbe – onaj povezan s neplaćanjem ili nedokazivanjem plaćanja naknade za pokretanje žalbenog postupka.

Kada se upitamo koji je razlog zakonodavac mogao imati za tako oštro odvajanje dvaju režima postupanja u posve usporedivim situacijama, moramo se osvrnuti na Konačni prijedlog Zakona o javnoj nabavi u verziji iz mjeseca studenoga 2016. godine. U tom je tekstu predlagatelj naveo kao razloge posebne regulacije slijedeće:⁵

Sa svih razina naručitelja, a posebice gospodarskih subjekata i njihovih strukovnih i profesionalnih udruženja, ukazano je na ulaganje broja žalbi koje nemaju za cilj stvarnu zaštitu prava gospodarskih subjekata, već isključivo blokadu postupaka javne nabave, često i s ciljem konačnog dobivanja ugovora na nezakonit način. Kako bi se spriječilo takvo postupanje propisuje se da dokaz o izvršenoj uplati naknade za pokretanje žalbenog postupka mora biti priložen uz žalbu te da će u protivnom Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave žalbu odbaciti kao neurednu, bez pozivanja žalitelja da istu uredi.

Empirijska osnova tvrdnje kojom se obra-

Sa svih razina naručitelja, a posebice gospodarskih subjekata i njihovih strukovnih i profesionalnih udruženja, ukazano je na ulaganje broja žalbi koje nemaju za cilj stvarnu zaštitu prava gospodarskih subjekata, već isključivo blokadu postupaka javne nabave, često i s ciljem konačnog dobivanja ugovora na nezakonit način.

zlaže stvaranje posebno strogog načina reakcije na nepotpunu žalbu u potpunosti je izostala iz teksta Konačnog prijedloga, pa postojeće obrazloženje, već po toj okolnosti, ne predstavlja posebno pouzdanu osnovu za zaključivanje. Ipak, valja se podsjetiti da je u dosadašnjoj primjeni ZOJN-a jedino nedvojbeno utvrđeno to da je zakonodavac neustavno ograničio pravo na žalbu, pa je navodno nezakonito postupanje gospodarskih subjekata jednako tako moguće tumačiti i kao način stjecanja potrebnog vremena za podnošenje utemeljene žalbe.⁶

⁵ V. Konačni prijedloga Zakona o javnoj nabavi, str. 6. (dostupno na: <http://www.sabor.hr/prijedlog-zakona-o-javnoj-nabavi-s-konacnim-pr0001>).

⁶ Neustavnost na koju se referiramo odnosila se na dvije odredbe (čl. 102. st. 3. i čl. 165. st. 3.) prethodne verzije ZOJN-a koji je prestao važiti 31. prosinca 2016. godine. U slučaju obiju odredbi zakonodavac je drastičnom eliminacijom mogućnosti pristupa spisu predmeta i ponudama drugih ponuditelja prekomjerno ograničio pravo na žalbu potencijalnih žalitelja. Zbog toga je Ustavni sud Republike Hrvatske Odlukom br. U-I-1678/2013 (objavljena u Narodnim novinama br. 13/14) ukinuo obje navedene odredbe kao protivne odgovarajućoj odredbi Ustava Republike Hrvatske. Za opširniji prikaz navede-

No bez obzira na to koju interpretaciju u ovom slučaju prihvatimo, moguće je zaključiti da je *ratio legis* odredbe iz čl. 421. st. 1. primarno zaštita pravnog poretka u vidu onemogućavanja malevolentnog ulaganja žalbi. Ovako postavljen cilj regulacije potpuno je u skladu s razlozima zbog kojih se mogu ograničavati ustavna prava te u tom smjeru ne vidimo osobiti ustavnopravni problem. Međutim, probleme vidimo u načinu na koji je ograničenje izvedeno kao i posljedice koje je pri tome polučilo.

III. Neustavnost sadržaja i posljedica režima iz čl. 421. st. 1. ZOJN-a

III.1. Nerazmjerno ograničavanje prava na žalbu

Uvjeren sam da je uzakonjivanje ovakve verzije sporne odredbe prouzrokovalo višestruke neustavnosti. Prva od navedenih tiče se nerazmjernog ograničavanja prava na žalbu. Prema čl. 18. st. 1. Ustava Republike Hrvatske, pravo na žalbu vrlo je široko postavljeno kao temeljno pravo. Samo pravo nije specifično ograničeno ali je ustavotvorac predvidio iznimnu mogućnost zakonskog isključenja prava na žalbu uz istovremeno osiguranje druge pravne zaštite (čl. 18. st. 2. Ustava Republike Hrvatske). No, dok pravo na žalbu nije u potpunosti isključeno ono može biti ograničeno samo primjenom općih razloga za ograničenje temeljnih prava koji su sadržani u odredbi čl. 16. st. 1. Ustava Republike Hrvatske. To su sljedeći razlozi: sloboda i prava drugih ljudi, pravni poredak, javni moral i zdravlje. Međutim, svako ograničenje mora odgovoriti zahtjevima načela razmjernosti koji se imaju procijeniti za svaki slučaj zasebno (čl. 16. st. 2. Ustava Republike Hrvatske). Vidjeli smo da je zakonodavac kao opravdanje režima iz čl. 421. st. 1. ZOJN-a naveo prevenciju malevolentnog korištenja žalbe

u postupcima javne nabave. Zbog toga je analizu potrebno usmjeriti prema ispitivanju razmjernosti režima iz sporne odredbe ZOJN-a. U skladu s uobičajenim shvaćanjem načela razmjernosti, smatra se da legislativna mjera mora zadovoljiti zahtjeve prikladnosti, nužnosti i razmjernosti u užem smislu.⁷

Prikladnost se odnosi na podobnost mjere u pitanju da polučiti naznačeni cilj regulacije. Prethodno sam naveo da je cilj u konkretnom slučaju podoban figurirati kao normativni cilj analizirane legislativne mjere jednako kao i legislativno sredstvo kojom se taj cilj želio ostvariti. Zakon kao forma ostvarenja cilja, naime, odgovara zahtjevu iz čl. 16. st. 1. Ustava Republike Hrvatske, no problem nastaje kada se ispita nužnost režima iz čl. 421. st. 1. ZOJN-a.

Nužnost kao zahtjev razmjernosti pretpostavlja nepostojanje bilo koje blaže mjere kojom se legislativni cilj želi ostvariti, a to znači nepostojanje mogućnosti blažeg ograničavanja prava u pitanju. S obzirom na važnost i širinu prava na žalbu, ali i karakteristike odredbe čl. 421. st. 1. ZOJN-a, uvjereni smo da rečena odredba ne može proći test nužnosti. Naime, zakonodavac je sasvim sigurno raspolagao barem jednom blažom mjerom u konkretnom slučaju koja bi istodobno i manje restriktivno zahvatila u pravo na žalbu, ali i omogućila prevenciju

⁷ Više o načelu razmjernosti u europskoj doktrini v. uvodno J. Schwarze, *European Administrative Law*, London-Luxembourg, 1992., str. 677-867, te R. Alexy, *Theorie der Grundrechte*, Suhrkamp, 1994., str. 100-104. O uvođenju tog načela u praksu Ustavnoga suda Republike Hrvatske v. I. Šprajc, *Načelo razmjernosti kao načelo ustavnog ranga u: Informator br. 4798 od 1. ožujka 2000.*, str. 20-21. kao i S. Rodin, *Načelo proporcionalnosti – porijeklo, ustavno utemeljenje i primjena u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, br. 1-2/2000, str. 31-53. Osobito zanimljivu te u okviru temeljnih ugovora o zaštiti temeljnih ljudskih prava usporednu analizu v. O. De Schutter, *International Human Rights Law – Cases, Materials, Commentary*, Cambridge, 2010., str. 313-327 (uz poseban naglasak na anglo-saksonske pravo te citiranja mnoštva odluka kako nacionalnih tako i međunarodnih foruma). Pregled značenja ovog načela u pravu EU-a v. M. Horspool & M. Humphreys, *European Union Law*, 7. izdanje, Oxford, 2012., str. 133-135.

ne sudske odluke v. I. Šprajc, *Ustavnosudska intervencija u Zakon o javnoj nabavi*, u: *Hrvatska pravna revija* br. 4/2014, str. 32-37.

neželjenog ponašanja gospodarskih subjekata. U tom smislu zakonodavac je mogao uzakoniti kraći rok unutar kojeg se može izvršiti korekcija žalbe od onog roka koji postoji za sve ostale žalitelje čija je žalba nepotpuna. Umjesto toga, a kao posljedica sadašnjeg normativnog stanja, samo je jedna skupina žalitelja ostala bez mogućnosti korekcije dok se svim ostalim žaliteljima obligatorno daje rok za korekciju nedostataka žalbe. Ovime se pravo na žalbu samo jedne skupine žalitelja ograničilo u maksimalnom opsegu, jer jedino toj skupini žalitelja neće biti pružena mogućnost korekcije pogreška u žalbi, pa se može zaključiti da je zahtjev nužnosti ostao neispunjen.

Naposljetku, smatram da čl. 421. st. 1. ZOJN-a ne može proći ni test razmjernosti u užem smislu. To zbog toga što se ovim testom provjerava razumnost ravnoteže između ostvarenja javnog interesa kao motivacije legislativne mjere i privatnog interesa od kojeg se traži uzmak u korist javnog interesa. Pri tome bitno je napomenuti da se kao kriteriji procjene imaju koristiti koncepti “demokratskog društva” i “neodložne društvene potrebe” (engl. “pressing social need”) koja predstavlja uzrok i motiv ograničavanja temeljnih prava (sloboda). Navedeni koncepti omogućuju supostojanje obaju kolidirajućih interesa, a ne potpunu realizaciju samo jednog a na uštrb potpune eliminacije drugog interesa. Odbacivanja žalbe bez poziva na njezinu korekciju samo za jednu skupinu žalitelja, i samo iz jednog razloga, uvjerava me u stavu da se radi o nerazmjernom favoriziranju javnog interesa pri čemu, kao što smo prethodno vidjeli, nije iskorištena mogućnost blažeg prodiranja u pravo dotične skupine žalitelja te održavanje njihova interesa za korištenjem žalbe. Ovo tim više kada se uoči važnost prava na žalbu kao temeljnog prava te njezino značenje unutar ustavnog uređenja Republike Hrvatske a osobito naspram “regulativnog dobitka” u konkretnom slučaju.

Odbacivanja žalbe bez poziva na njezinu korekciju samo za jednu skupinu žalitelja, i samo iz jednog razloga, uvjerava me u stavu da se radi o nerazmjernom favoriziranju javnog interesa pri čemu, kao što smo vidjeli, nije iskorištena mogućnost blažeg prodiranja u pravo dotične skupine žalitelja te održavanje njihova interesa za korištenjem žalbe. ...

... Postavlja se pitanje može li se cijena koju plaćaju dobronamjerni žalitelji podvrgnuti najstrožem mogućem režimu smatrati opravdanom, a naspram prevencije moguće neprihvatljive manipulacije žalbom (za koje slučajeve ne postoji niti bar minimalna procjena učestalosti a kamoli konkretni podaci).

Zakonodavac je u ZOJN-u stvorio dvije skupine žalitelja čija je osnovna pravna pozicija usporediva (nepotpunost podnesene žalbe iz određenih razloga), ali ih je onda podvrgnuo bitno različitim pravnim režimima.

Ako dotični dobitak izrazimo kao prevenciju zlorabe instituta žalbe, postavlja se pitanje može li se cijena koju plaćaju dobronamjerni žalitelji podvrgnuti najstrožem mogućem režimu smatrati opravdanom, a naspram prevencije moguće neprihvatljive manipulacije žalbom (za koje slučajeve ne postoji niti bar minimalna procjena učestalosti a kamoli konkretni podaci). U tom kontekstu može se problematizirati stav da se samo neplaćanjem naknade za žalbu (ili nedovoljnim plaćanjem) može manipulirati žalbom i posljedično postupkom javne nabave. Naime, zloraba žalbe može se učiniti i izostavljanjem drugih nužnih dijelova, pa je jasno da je jedina razlika, zapravo, naplata naknade za žalbu u državni proračun, a ne prevencija manipulacije žalbom.

Svi gornji izvodi pokazuju kako je navodni cilj analizirane legislativne mjere moguće i nadalje izigrati, ali ovaj put uz jasno i neprihvatljivo nerazmjerno ograničenje prava na žalbu jedne kategorije ovlaštenika tog ustavnog prava. Zato se zaključak o povredi prava na žalbu nastao kao posljedica uzakonjivanja čl. 421. st. 1. ZOJN-a, uvjeren sam, nameće sam po sebi.

III.2. Povreda načela jednakosti pred zakonom

Još jedna neustavnost, uvjeren sam, proizlazi iz sadržaja odredbe čl. 421. st. 1., ali i režima koji ta odredba uvodi u žalbeni stadij postupka javne nabave. Riječ je o povredi načela jednakosti pred zakonom (čl. 14. st. 2. Ustava Republike Hrvatske). Načelo u pitanju imperativno traži od zakonodavca da pri regulaciji tretira na jednaki način pravne subjekte u jednakoj ili bitno sličnoj pravnoj poziciji.⁸ Svako odstupanje od jednakog pravnog tretmana mora biti racionalno obrazloženo i razmjerno u svojim posljedicama.⁹ Niti jedan od navedenih zahtjeva u slučaju sporne odredbe ZOJN-a nije poštivan.

Naime, zakonodavac je u ZOJN-u stvorio dvije skupine žalitelja čija je osnovna pravna pozicija usporediva (nepotpunost podnesene žalbe iz određenih razloga), ali ih je onda podvrgnuo bitno različitim pravnim režimima. I dok je za jedan režim karakteristično prihvatljivo postupanje ujedno usklađeno s načelom pomoći stranci iz Zakona o općem upravnom postupku, drugi režim karakterizira neuobičajena strogost te eliminacija žalbe bez ikakvog prethodnog upozorenja.¹⁰ Posebno valja zapaziti da je strožem pravnom režimu podvrgnut samo jedan razlog nepotpunosti žalbe (neplaćanje naknade za žalbu) dok u svim drugim slučajevima sankcije za žalitelje u vidu odbacivanja žalbe kao neuredne nastupaju tek iza prethodnog upozorenja i posebnog roka za dopunu žalbe.

Strogost režima kojoj je podvrgnuta samo jedna skupina žalitelja još je manje oprav-

⁸ Tako i M. Mahlmann, *Konkrete Gerechtigkeit (Eine Einführung in Recht und Rechtswissenschaft der Gegenwart)*, 2. izdanje, Baden-Baden, 2016., str. 206-207. i 215.

⁹ U tom smislu i smjeru v. etabliranu praksu Europskoga suda za ljudska prava u presudama poput *Gaygusuz v. Austrija* (presuda od 16. rujna 1996. – par. 42) ili *Oršuš i dr. v. Hrvatska* (presuda od 16. ožujka 2010. – par. 182 i 184.).

¹⁰ Zakon o općem upravnom postupku (Narodne novine br. 47/09; dalje: ZUP).

dana kada se uoči da je žalbeni stadij postupka javne nabave utemeljen, uz ostalo, na načelima upravnog postupka (čl. 399. st. 2. ZOJN-a). Jedno od načela upravnog postupka jest i načelo pomoći stranci iz čl. 7. Zakona o općem upravnom postupku. Riječ je o načelu koje se primjenjuje prema svim strankama – ne samo neukim! – te kojeg je bitni sadržaj dužnost službene osobe da upozori stranku na posljedice njezinih radnji ili propuštanja. Iz toga jasno proizlazi dužnost upozoravanja stranke na moguće štetne pravne posljedice ili nastupa istih posljedica. Tome valja dodati da prema čl. 3. st. 1. ZUP-a nije dopušteno normativno odstupanje od temeljnih odredbi ZUP-a, u što svakako spadaju i načela upravnog postupka, a niti konkretno načelo ne predviđa mogućnost drugačijeg postupanja službene osobe.¹¹ Posljedično tome, regulacija posebnog upravnog postupka – a to je žalbeni stadij postupka javne nabave – mora biti u skladu sa svim načelima općeg upravnog postupka. Od načela pomoći stranci, sada je jasno, odredba čl. 421. st. 1. ZOJN-a jasno i nedvojbeno aberira, te predstavlja izravno kršenje pravnog režima i obveza predviđenih načelom pomoći stranci u upravnom postupku. To je još jedan argument u prilog teze o povredi načela jednakosti pred zakonom onih žalitelja čiju žalbu ne prati dokaz o platežu naknade za žalbu u postupku javne nabave.

Prethodno izloženo obrazloženje iz Konačnog prijedloga ZOJN-a za takvo normativno izdvajanje jedne skupine žalitelja držim da ne može opravdati višestruko kršenje primjenjivih načela, i to kako upravnog postupka (koji je propisan ZUP-om kao organskim zakonom), tako i ustavnog načela jednakosti čije je mjesto u ustavnom poretku Republike Hrvatske dodatno istaknuto

u čl. 3. Ustava Republike Hrvatske. Prema citiranoj odredbi jednakost uživa supremativni status između svih pravnih vrijednosti i temelj je za svaku interpretaciju ustavnih normi.¹² Već je to dostatno da utemelji sumnju u ustavnost režima iz čl. 421. st. 1. ZOJN-a koju sumnju, prema mom uvjerenju, nije odagnao ni pokušaj predlagatelja ZOJN-a da uspoređi spomenuti i sporni režim s onim iz čl. 146. Zakona o parničnom postupku.¹³

Međutim, mnogo je značajnije da je i zakonodavac morao prije uzakonjivanja čl. 421. st. 1. ZOJN-a dobro razmotriti je li režim sadržan u rečenoj normi spojiv s takvim shvaćanjem jednakosti kao pravne vrijednosti, a kako mu to nalaže čl. 3. Ustava Republike Hrvatske. Polazišna točka tada je morala biti analiza o dopustivosti drastičnog pravnog razlikovanja između dviju skupina žalitelja, a ne, kako smo vidjeli, samo i isključivo želja za prevencijom neželjenog korištenja žalbe kao pravnog sredstva. Upravo taj nedostatak temeljitije analize locirane u sferi važenja jednakosti kao ustavnog načela (vrijednosti) i prava, siguran sam, doveo bi do negativne ocjene o prihvatljivosti namjeravane regulacije. Jednostrano isticanje samo regulativnog motiva nije doseglo mjeru prihvatljive ravnoteže sukobljenih interesa, nego je rezultiralo dijametralno suprotnim normativnim tretmanom dviju skupina žalitelja koji se nalaze u bitno sličnoj pravnoj poziciji, a što predstavlja, *per definitionem*,

12 Tako i B. Smerdel-S. Sokol, Ustavno pravo, 4. neizmijenjeno izdanje, Zagreb, 2009., str. 114-115.

13 V. Konačni prijedlog Zakona o javnoj nabavi iz studenog 2016., str. 262. Čl. 146. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/91 do 89/14; dalje: ZPP) koji regulira postavljanje zastupnika za prijem pismena ne predstavlja dobru referentnu normu već i zbog toga što se radi o sudskom a ne o upravnom postupku, kao i zbog činjenice da je za upravno pravo općenito karakteristična viša razina prisutnosti javnog interesa no što je to slučaj s građanskim pravom. Povrh toga, stranke u parničnom postupku kao punomoćnik može zastupati samo odvjetnik (uz manji broj iznimki: v. čl. 89.a ZPP-a). Naposlijetku, sporna odredba ZOJN-a radi nepotrebnu i neustavnu razliku između iste vrste stranaka (žalitelj) što u referentnoj normi ZPP-a nije slučaj.

11 Opširnije o odnosu između općeg i posebnih upravnih postupaka v. I. Šprajc, Uvjeti propisivanja posebnog upravnog postupka: usporedba novog i starog ZUP-a, Hrvatska pravna revija, br. 1/11, str. 58-65, osobito 60-61.

povredu načela jednakosti pred zakonom. Kada se tome doda prethodno elaborirana nerazmjernost analiziranog pravnog režima, zaključak o povredi načela jednakosti pred zakonom vidim kao neizbježan.

III.3. Povreda europskog prava

ZOJN kao nacionalni propis istodobno je i normativno sredstvo implementacije više europskih propisa (o čemu zorno svjedoči popis iz čl. 2. ZOJN-a). Na popisu implementiranih europskih propisa su i dvije, vrlo važne direktive EU-a koje na europskoj razini uređuju sustav pravne zaštite u postupcima javne nabave. To su Direktiva 89/665/EEZ i Direktiva 92/13/EEZ koje postavljaju određene zahtjeve prema pravnim sustavima država-članica.¹⁴

Regulacija obiju spomenutih direktiva usmjerena je na osnovne kvalitete pravne zaštite dostupne sudionicima postupka javne nabave odnosno na minimalne uvjete koje postupovni sustavi država-članica moraju osigurati i zadovoljiti radi provedbe i zaštite prava EU-a u području javne nabave.¹⁵ Ipak, čak i uz tu postupovnu autonomiju država-članica, praksa Europskoga suda pravde (ESP) jasno povezuje nacionalne pravne poretke i poredak EU-a kroz bezrezervan stav o tome da postupovna pravila država-članica ne smiju biti statuirana na

način koji otežava ili praktički onemogućava pristup sustavu pravne zaštite te time onemogućava uživanje korisnih učinaka direktiva u pitanju.¹⁶ Dodatno, diskriminacija u tom pogledu još je manje prihvatljiva, pa se može zaključiti da kakva god bila nacionalna regulacija postupovnih pretpostavki za korištenje pravne zaštite u postupcima javne nabave načela učinkovitosti (korisnosti) i ekvivalencije ne smiju biti povrijeđena. Naposljetku, ne smije se izgubiti iz vida da su i Direktiva 89/665/EEZ i Direktiva 92/13/EEZ normativna sredstva osiguranja prava na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje kao prava koja izravno proizlaze iz čl. 47. st. 1.-2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, kao i da se spomenutim direktivama želi omogućiti što je moguće brže i učinkovitije preispitivanje zakonitosti odluka javnih naručitelja.¹⁷

Na tako označenoj normativnoj pozadini procjena djelovanja čl. 421. st. 1. ZOJN-a ne ukazuje na osobito prihvatljive rezultate. Ponajprije valja uočiti da sporna norma hrvatskoga zakona sasvim sigurno te izravno utječe na učinkovitost rečenih europskih direktiva, jer pristup pravnoj zaštiti i ostvarenje europskog prava znatno otežava odnosno onemogućuje. Naime, kao rezultat djelovanja sporne odredbe ZOJN-a žalitelju ostaje jedino mogućnost sudske provjere zakonitosti rješenja o odbacivanju žalbe kao neuredne, ali on gubi mogućnost provjere zakonitosti odluke javnog naručitelja u meritumu. Nadalje, ekvivalentnost kao zahtjev primjenjivog europskog prava normativno je kompromitirana, jer je jedino u žalbenim postupcima na koje se odnosi ZOJN predviđeno odstupanje od pravnog režima koji inače, bez ikakve posebne selekcije, postoji i primjenjuje se za

14 Punim nazivom: Direktiva Vijeća 89/665/EEZ od 21. prosinca 1989. o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na primjenu postupaka kontrole na sklapanje ugovora o javnoj nabavi robe i javnim radovima (SL L 395, 30. prosinca 1989.), kako je posljednje izmijenjena Direktivom 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o dodjeli ugovora o koncesiji (SL L 94, 28. ožujka 2014.) te Direktiva Vijeća 92/13/EEZ od 25. veljače 1992. o usklađivanju zakona i drugih propisa o primjeni pravila Zajednice u postupcima nabave subjekata koji djeluju u sektoru vodnoga gospodarstva, energetskom, prometnom i telekomunikacijskom sektoru (SL L 76, 23. ožujka 1992.), kako je posljednje izmijenjena Direktivom 2014/23/EU Europskoga parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o dodjeli ugovora o koncesiji (SL L 94, 28. ožujka 2014.).

15 Izrijekom za Direktivu 89/665/EEZ v. takvu tezu u presudi ESP-a C-314/09 (Grad Graz v. Strabag AG i dr. od 30. rujna 2010; t. 33. presude).

16 V. u tom smislu i smjeru presudu ESP-a u spojenim predmetima C-439/14 i C-488/14 (SC Star Storage SA i SC Max Boegl Romania SRL od 15. rujna 2016; t. 43. presude).

17 Ibid, t. 45-46. presude.

sve slučajeve neuredne žalbe. Dakle, pravni subjekti koji se oslanjaju na sustav pravne zaštite iz ZOJN-a – kojim se implementira europsko pravo – nalaze se u situaciji koja je lošija u usporedbi s pravnom situacijom subjekata na koje se odnosi opće upravno-postupovno pravo u hrvatskom pravnom poretku. Zbog toga se djelatno otežava preko granice prihvatljivog uživanje prava na djelotvoran pravni lijek te pristup poštenom suđenju, čime se zatvara krug povreda europskoga prava.

S obzirom na to da čl. 421. st. 1. ZOJN-a nije moguće protumačiti na način koji bi uočene neusklađenosti s navedenim zahtjevima europskog prava pomirio, smatram da je jedino moguće zaključiti kako spomenuta odredba ZOJN-a vrijeda primjenjivo i nadređeno europsko pravo u konkretnom slučaju pravne zaštite u postupcima javne nabave, što je još jedan argument u prilog stava o potrebi njezine eliminacije iz hrvatskoga pravnog poretka.

IV. Zaključak

Izvršena analiza načina na koji je ZOJN uredio odbacivanje nepotpune žalbe pokazala je slijedeće:

- ZOJN je propisao dva režima za postupanje s neurednim žalbama pri čemu je zamjetna drastična razlika između tih dvaju režima. Jedan predviđa uobičajene radnje u slučaju zaprimanja nepotpune žalbe (upozorenje te davanje roka za dopunu), dok drugi, primjenjiv samo u slučaju neplaćanja naknade za žalbu, propisuje izravno odbacivanje žalbe (čl. 421. st. 1. ZOJN-a). Sumnja u ustavnost režima iz čl. 421. st. 1. ZOJN-a povećava se sa svakim korakom njegove analize.
- Spojivost između sporne norme ZOJN-a i ustavnog prava na žalbu dobiva negativnu ocjenu ponajprije pri testu razmjernosti. Norma čl. 421. st. 1. ZOJN-a pokazuje se kao nedostatna mjerena

zahtjevima nužnosti te razmjernosti u užem smislu. Jednako tako, drastična razlika u tretiranju samo jedne skupine žalitelja čija je žalba nepotpuna ispitana je iz perspektive načela jednakosti pred zakonom. Nedovoljnost obrazloženja stvaranja posebnog režima te njegova neupitna nerazmjernost vodi k zaključku o diskriminatornoj naravi norme koje analizirani režim sadrži. Naposljetku, čl. 421. st. 1. ZOJN-a ne prolazi niti na testu usklađenosti s primjenjivim pravom EU-a. Iako Direktiva 89/665/EEZ i Direktiva 92/13/EEZ uređuju samo minimalne postupovne pretpostavke za korištenje sredstava pravne zaštite pri primjeni prava EU-a u ovom području praksa ESP-a jasno ukazuju na potrebu očuvanja korisnih učinaka spomenutih direktiva (načelo učinkovitosti) odnosno na dužnost država-članica da očuvaju jednakost između nacionalnih propisa kojima se implementira europsko pravo u konkretnom području te ostalih nacionalnih propisa (načelo ekvivalentnosti). Analiza čl. 421. st. 1. ZOJN-a zorno pokazuje kako njegov sadržaj krši oba navedena načela europskog prava, jer otežava (onemogućava) pristup pravnoj zaštiti a time onemogućava razvijanje i primjenu korisnih učinaka obiju spomenutih direktiva odnosno čl. 47. st. 1.-2. Povelje EU-a o temeljnim pravima.- Sve navedeno učvršćuje me u zaključku da bi čl. 421. st. 1. ZOJN-a, kao i režim koji je njime uveden u hrvatsko pravo javne nabave, trebao biti eliminiran kako bi se otklonile opisane povrede Ustava Republike Hrvatske te primjenjivog prava EU-a u ovom, tako važnom pravnom području. Nadam se da će i Ustavni sud Republike Hrvatske, kojem je podnesen odgovarajući prijedlog u tom smislu doći do identičnog zaključka.

Kolokacije u jeziku prava

Zemlje meda i (sojinog) mlijeka

Piše:

Ivana Bendow
prof.

Ako ste dosad pili sojino mlijeko, jeli sir od tofua, začinjali varivo kokosovim vrhnjem, pa sve na kraju zasladili jogurtom na biljnoj bazi, vi ste i ne sluteći bili žrtva prevare. Srećom, tu je Europski sud da vas (nas, potrošače) ubuduće zaštiti.

Sredinom lipnja ove godine, odgovarajući na prethodno pitanje, odnosno zahtjev za prethodnu odluku što mu ga je uputio Pokrajinski sud u Trieru (*Landgericht Trier*), Europski sud je donio presudu kojom je zabranio uporabu naziva mlijeko, jogurt, vrhnje, maslac i sir za proizvode koji nisu životinjskog porijekla. Jezikom metafore, Europa je time rekla svoje povijesno zbogom sojinom mlijeku, odlučno *adieu* rižinom i kokosovom vrhnju, *sayonara* maslacu od tofua. Povod za zahtjev za prethodnu odluku bila je tužba koju je njemačka udruga za zaštitu tržišnog natjecanja, *Verband Sozialer Wettbewerb*, „pas čuvar tržišnog natjecanja“ (*a competition watchdog*), podnijela protiv Tofu-Town GmbH, ističući da taj proizvođač vegetarijanskih prehrambenih proizvoda pogrešnim označavanjem proizvoda krši europske propise.

Na vijest o ovoj odluci Europskoga suda, tječna-nepravna nakratko reagira čuđenjem. Ali samo nakratko, jer joj već sljedeći trenutak u svijesti bljesne čuvena fraza „*the court is bound by applicable legislation*“ – sud je vezan važećim propisima. Pa naravno, nema mjesta čuđenju, nije Sud katedra za lingvistiku. Ne radi se o tome da Sud slabo poznaje metafore i ostale jezične figure i pojave. Radi se samo o tome da je Europski sud, kao i svaki sud, vezan propisima. Propisi obvezuju sud, *legislation binds the court*. Istina, Sud je pozvan da tumači propise, ali oni su ponekad vrlo jasni i jednoznačni pa ne ostavljaju mnogo mjesta za tumačenje. Treba, dakle, zaviriti u europske propise i pronaći u nekoj direktivi, uredbi ili okvirnoj

odluci definiciju mlijeka i mliječnih proizvoda. *It's as simple as that!* I doista, Uredba (EU) br. 1308/2013 od 17. prosinca 2013., koja stavlja izvan snage neke ranije relevantne uredbe, ovako započinje definiciju mlijeka: „Mlijeko znači isključivo prirodni sekret mliječne žlijezde, dobiven iz jedne ili više mužnji...“ („*Milk means exclusively the normal mammary secretion obtained from one or more milkings...*“).

Definicije, definicije... S njima sve počinje i sve završava. I u pravu i izvan prava. Sasvim očekivano, svaki propis započinje definiranjem ključnih pojmova. Zakonska fraza kojom se definicije uvode („za potrebe ovog zakona“, *for the purposes of this Act*) ukazuje na to da definicije nemaju univerzalnu vrijednost. Kako, na primjer, definirati kartašku igru bridž? Je li bridž sport? To je pitanje engleski sud koji je odlučivao o žalbi Engleskog bridž saveza (*English Bridge Union*) u rujnu 2015. godine uputio Europskom sudu radi prethodne odluke. Konkretno, jedno od dva postavljena pitanja glasilo je: „Je li dvostruki ugovorni bridž sport u smislu članka 132. stavka 1. točke (m) Direktive o porezu na dodanu vrijednost?“ (*Is duplicate contract bridge a „sport“ within the meaning of Article 132(1)(m) of the VAT Directive?*). Nezavisni odvjetnik je u lipnju ove godine odgovorio potvrdno. Da, dvostruki bridž je sport. Konkretno pitanje, konkretan odgovor – i konkretne financijske implikacije. Ako je bridž doista sport, kako je prihvaćajući mišljenje Nezavisnog odvjetnika utvrdio Sud, onda je sukladno Direktivi oslobođen poreza na dodanu vrijednost, pa natjecatelji imaju pravo na povrat PDV-a koji su uplatili uz prijavu za natjecanje.

No, vratimo se odluci Europskog suda povodom „mliječnog“ prethodnog pitanja. Nju je, na dan kada je objavljena, tajnik Europske udruge proizvođača mliječnih proizvoda po-

O autorici:

Ivana Bendow, profesorica engleskog jezika, autorica je dvaju rječnika u nakladi Školske knjige. Pisanje (novinarstvo i esejistiku) studirala je na University of Massachusetts u Sjedinjenim Američkim Državama. Podučava pravnički engleski jezik, prevodi stručne tekstove i sastavlja hrvatsko-engleski pravni rječnik.

zdravio ovim riječima: "Ovo je dobar dan za mliječnu industriju, dobar dan za građane Europe i dobar dan za Europu." („*This is a good day for the dairy industry, a good day for European citizens and a good day for Europe.*“). Blago Europi i njenim građanima kad im je tako lako uljepšati dan! Dok na stari kontinent, po

cijenu života, hrle tisuće Sirijaca, Afganistanaca, Libijaca i drugih, možda bi te afričke i azijske nesretnike valjalo upozoriti da u zemljama u kojima, prema njihovu uvjerenju, teče med i mlijeko, sojino mlijeko ne mogu očekivati. Najviše čemu se mogu nadati je napitak od soje.

pozdraviti presudu to welcome a judgment

proizvođači mlijeka pozdravili su presudu milk producers welcomed the judgment, the judgment was welcomed by milk producers

kritizirati odluku suda to criticize a court decision, to criticize a court ruling

zaštita potrošača consumer protection

zamjene za mlijeko alternatives to milk

proizvodi na biljnoj bazi plant-based products

zabraniti uporabu naziva „mlijeko“ za proizvode na biljnoj bazi to preclude the term „milk“ from being used for plant-based products, to prohibit the term „milk“ from being used for plant-based products, to ban the term „milk“ from being used for plant-based products

stavljanje na tržište i oglašavanje proizvoda marketing and advertising products

označavanje proizvoda the designation of products, product labeling

jasno navesti porijeklo proizvoda to clearly indicate the origin of the product, to make clear the origin of the product

udovoljiti svim važećim propisima to comply with all applicable legislation

agencija za nadzor tržišnog natjecanja a market regulator, a competition watchdog

i dalje prodavati proizvode sa zabranjenom oznakom to continue to sell products with the forbidden label

kršiti europske propise to breach EU legislation

prijeti im moguća tužba they face potential legal action, they might face a lawsuit

uredbe, direktive i okvirne odluke regulations, directives and framework decisions

staviti izvan snage ranije uredbe to repeal earlier regulations

biti vezan važećim propisima to be bound by applicable legislation

biti vezan zakonskom definicijom to be bound by the statutory definition

definicija obvezuje sud the definition binds the court, the definition is binding on the court

za potrebe ovog Zakona for the purposes of this Act

u smislu ovog Zakona within the meaning of this Act

ne ostavljati mnogo prostora za tumačenje to leave little room for interpretation

prethodno pitanje, zahtjev za prethodnu odluku a request for a preliminary ruling, a reference for a preliminary ruling

uputiti prethodno pitanje, uputiti zahtjev za prethodnu odluku to refer a request for a preliminary ruling, to make a reference for a preliminary ruling

sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku the referring court

nezavisni odvjetnik Attorney General

biti oslobođen plaćanja PDV-a to be exempt from VAT

oslobodenje od plaćanja PDV-a exemption from value added tax, VAT exemption

ostvariti oslobodenje od plaćanja PDV-a to qualify for VAT exemption

Glasovne promjene – najčešća odstupanja

Piše:

.....

izv. prof. dr. sc.
Marko Alerić

Riječ je promjenjiva ako joj se mijenja oblik. Npr. pridjevi *hrvatski*, *odvjetnik*, *komora*, *sudski* u genitivu mijenjaju oblik i postaju *hrvatskog* ili *hrvatskoga*, *odvjetnika*, *komore*, *sudskog* ili *sudskoga*.

Promjenom oblika riječi ili oblikovanjem novih riječi u dodir mogu doći i glasovi npr. različiti po načinu i mjestu tvorbe, po zvučnosti, glasovi koji se zbog toga teže izgovaraju. Jezična se ekonomija tome protivi pa se različiti glasovi nastoje promijeniti kako bi se približili po obilježjima. Glasovne promjene često su razlog pogrešaka, tj. odstupanja prilikom govorenja i pisanja. Do odstupanja najčešće dolazi zbog toga što nismo sigurni treba li u nekoj riječi doći do glasovne promjene, koji se glas i kojim glasom treba zamijeniti, kao i javlja li se glasovna promjena samo u govoru ili i u govoru i u pismu.

Na sva ta pitanja odgovor je, osim pouzdajući se u vlastito znanje koje ćemo ovim člankom nastojati obnoviti i utvrditi, moguće pronaći i provjerom u pravopisu hrvatskoga jezika kojim se, osim u tiskanoj inačici, lako možemo poslužiti i u mrežnoj inačici na stranici www.pravopis.hr.

Npr. u riječi *izvadak*, koja je u osnovnom obliku, odnosno u nominativu, između zadnja dva suglasnika *d* i *k* nalazi se samoglasnik *a*. To *a* je nepostojano, što znači da ga u nekim oblicima (padežima) te riječi ima, a u drugima nema. Kako nepostojanog *a* nema u genitivu, dativu, akuzativu, vokativu, lokativu i instrumentalu, suglasnici *d* i *k* nalazit će se neposredno jedan do drugog (**izvadka*, *izvadku*, *izvadkom*). Zbog toga što su samoglasnici *d* i *k*, *d* i *č* različiti po zvučnosti, izjednačit će se

tako da će oba suglasnika po zvučnosti postati jednaka. Ta glasovna promjena javit će se ne samo u izgovoru, zbog čega ćemo riječ *izvadak* u padežima pravilno izgovarati kao [izvatka, izvatku, izvatkom], nego i u pismu. U nominativu množine imenica *izvadak* ima dva pravilna oblika. Može glasiti *izvadci*, da se riječ ne bi previše udaljila od svoga osnovnog oblika, ali i *izvaci*, u skladu s provedenim glasovnim promjenama.

Glasovna se promjena (jednačenje po zvučnosti) ne provodi (u pismu):

1. ako se *d* nađe ispred *s*, *š*, *c*, *č*, *ć*, npr. *predsjednik*, *sudski*, *izvansudski*, *podsvijest*, *podšišao*, *odcijepiti*, *podcijenjen*;
 2. u složenim riječima posuđenima iz latinskoga, npr. *jurisdikcija*, *postdiplomski*;
 3. u složenim riječima koje počinju prijedlozima *ispod* i *iznad*, npr. *ispodprosječan*, *iznadprosječan* i u drugim složenicama, npr. *podtekst*, *podtip*, *naddržavni*, *preddiplomski*.
- Evo još nekih pravila povezanih s provođenjem ili neprovođenjem glasovnih promjena u hrvatskome standardnom jeziku.

1. Riječ *filtrar* ima nepostojano *a* pa je pravilno *filtrar* – *filtra* – *filtru* itd., a nije pravilno *filter* – *filtera* – *filteru* itd. Od imenice *prijem* nisu pravilni genitiv i dativ *prijma* – *prijmu*..., od imenice *kabel* *kabla* – *kablu*... Pravilno je: *prijem* – *prijema* – *prijemu*..., *kabel* – *kabela* – *kabelu*...
2. U nekim hrvatskim prezimenima (što najbolje znaju nositelji tih prezimena) *a* između zadnjih dvaju suglasnika nije nepostojano, nego postojano, odnosno ostaje u svim padežima jednine i množine (npr. N *Kovač*, G *Kovača*, D *Kovaču*, A *Kovača*, V *Kovač*,

O autoru

Izv. prof. dr. sc. Marko Alerić diplomirao je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a zatim magistrirao i doktorirao. Na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu zaposlen je kao profesor. Stalni je stručni suradnik Radio Sljemena u emisiji "Hrvatski naš svagdašnji". Suautor je knjige "Hrvatski u upotrebi".

- L Kovaču, I Kovačem; Turkalj – Turkalja – Turkalju..., Novak – Novaka – Novaku..., Lukač – Lukača – Lukaču..., Levak – Levaka – Levaku...). U drugim je prezimenima *a* između zadnjih dvaju suglasnika nepostojano (npr. *Tkalac – Tkalca – Tkalcu...*, *Tomac – Tomca – Tomcu...*, *Barac – Barca – Barcu...*).
3. U nekim je hrvatskim prezimenima *e* nekad postojano, a nekad nepostojano. Postojano je npr. u prezimenima: *Kovačec – Kovačeca – Kovačecu...*, *Franjčec – Franjčeca – Franjčecu...*, *Čaklec – Čakleca – Čaklecu...*, *Gudelj – Gudelja – Gudelju...* Nepostojano je u prezimenima: *Cerovec – Cerovca – Cerovcu...*, *Vramec – Vramca – Vramcu...*, *Ivanec – Ivanca – Ivancu...*
 4. U imenima hrvatskih mjesta, npr. Čakovec, Brdovec, Gradec, Ivanec, Macelj, Markuševac, samoglasnik *e* javlja se između zadnjih dvaju suglasnika u N i A jednine, a u ostalim se padežima gubi (npr. N *Macelj*, G *Maclja*, D *Maclju*, A *Macelj*, V *Maclju*, L (o) *Maclju*, I (s) *Macljem*), dakle *e* je nepostojano.
 5. U imenima stranih mjesta samoglasnik *e* je između zadnjih dvaju suglasnika postojan, što znači da ostaje u svim padežima (i u pismu i u izgovoru), npr. *Bruxelles* [brisel] – *Bruxellesa* [brisela] – *Bruxellesu* [briselu] itd. Nije pravilno [brisel, brisla, brislu...]. Pravilno je i *Basel* [bazel] – *Basela* – *Baselu*, *Bergen* – *Bergena* – *Bergenu*, *Bremen* – *Bremena* – *Bremenu* itd.
 6. Pridjev od imenica ženskoga roda koje završavaju na *-ica*, npr. *učiteljica*, *carica*, *kraljica* glasi *učiteljicin*, *caričin*, *kraljičin*. Nije pravilno: *učiteljicin*, *caricin*, *kraljicin*.
 7. U složenicama u kojima se javlja spojnik *o*, npr. *srednjškolski*, *srednjonepčani*, *srednjeeuropski* *o* se ne mijenja u *e*. Zato nije pravilno *srednješkolski*, *sredjnenepčani*, *srednjeeuropski*.
 8. Imenica *put* u I jd. ima oblik *putem* kada ispred nje ne dolazi prijedlog, a oblik *putom* kada ispred nje dolazi prijedlog. Npr. pravilno je: *on mirno ide svojim putem*; *za ovim putom je igralište*.
 9. Od imena *Röntgen* pravilno su izvedene opće imenice *rendgen*, *rendgenologija*, *rendgenolog*.
 10. Pravilno je pisati *stranputica*, *izvanbračni*, *jedanput*, *vodenbuha*. Nije pravilno: *stramputica*, *izvambračni*, *jedamput*, *vodembuha*.
 11. Nije pravilno *pobješnjeo*, *pobješnjela*, *pobješnjelo* jer se u tim riječima s nalazi ispred *nj* koje je postalo pod utjecajem glasa *jat* (*ije*, *je*, *e*, *i*). Pravilno je *pobjesnio*, *pobjesnjela*, *pobjesnjelo*, *pobjesnjeli*, *pobjesnjele*, *pobjesnjela*. Nije pravilno *zakašnjeo*, *zakašnjela*, *zakašnjelo*. Pravilno je *zakasnio*, *zakasnijela*, *zakasnijelo*.
 12. Suglasnik *l* u riječima koje u N završavaju na *-lac* ostaje samo u nominativu jednine (*spasilac*) i u genitivu množine (*spasilaca*), a prelazi u *o* u svim ostalim padežima jednine: G *spasioca*, D *spasiocu*, A *spasioca*, V *spasioče*, L *spasiocu*, I *spasiocem* i množine: N/V *spasioci*, G/A *spasilaca*, D/L/I *spasiocima*.
 13. U hrvatskome jeziku nema imenice koja u nominativu završava na *-oc*. Zato nije pravilno, npr. *tužioc*, *primaoc*, *ronioc*, *gledaoc*, *vario*, *tao*. Pravilno je da te imenice u nominativu završavaju na *-lac*: *tužilac*, *primatelj*, *ronilac*, *gledatelj*, *varilac*, *talac*, *vidjelac*, *žetelac*.
 14. Kod imenice *talac* suglasnik *l* mijenja se u *o* u svim padežima osim u N jd. i G mn. U jednini se sklanja kao: *talac*, *taoca*, *taocu*, *taoca*, (oj) *taoče*, (o) *taocu*, (s) *taoцем*. U množini se sklanja kao: *taoci*, *talaca*, *taocima*, *taoце*, *taoci*, *taocima*, *taocima*. U ženskome rodu imenica *talac* glasi *taokinja*.
 15. Neke imenice su, osim s nastavkom *-lac*, bez promjene značenja, pravilne i s nastavkom *-telj*, npr. *slušalac* i *slušatelj*, *poslužilac* i *poslužitelj*. Nastavak *-telj* prikladniji je za izražavanje muškoga i ženskoga roda. Naime, nastavkom *-lac* može se označiti samo muškarac koji obavlja neki posao jer se nastavkom *-lica* ne označava žena koja obavlja isti posao, već predmet (naprava) kojim se nešto obavlja. Npr. značenje imenice *vodilica* nije 'žena koja vodi', nego 'dulji dio crtaćeg ravnala'. Slično je i s imenicama *slušalica* – *slušateljica*, *gledalica* – *gledateljica*. Imenice *slušalica*, *gledalica* označavaju predmete, a ne žene koje slušaju i gledaju.

**Dana 14. lipnja 2017. godine pred dopredsjednikom
Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:**

LUKA ANTUNOVIĆ
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**BARBARA
BEGONJA**
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

**JELENA BLAGOVIĆ
PLEŠE**
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

IVANA BOŽIĆ
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

VIŠNJA JURIĆ
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NEVEN KOZOLIĆ
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**NIKOLINA
MIJOLOVIĆ**
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

**GORDANA
MILETIĆ**
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

SVEBOR MILKOVIĆ
Odobren opis na
sjednici Izvršnog
odbora 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARA PULJIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odбора 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

LUKA TOMAŠIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odбора 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJEČI.

**VLADIMIR
VUČKOVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odбора 5. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

*Dopredsjednik HOK-a
Mladen Klasić
s novim članovima*

Dana 5. srpnja 2017. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

JURAJ BLAŽIČKO
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 26. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**OLGA
BOGDANOVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 26. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MATEA BOJANIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 26. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u KOSTRENI.

IVANA BOŠKOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**ALEKSANDAR
CRNKOVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 26. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVA CRNOGORAC
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 26. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

INES FERLIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 26. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u UMAGU.

**DINA FISTONIĆ
BERNARDI**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**VALENTINO
KOMLJENOVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ŠIBENIKU.

JOSIP LETICA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 26. lipnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

JOŠKO MIKULIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

FILIP PERIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZADRU.

**ANTONIO
SKLADANY**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u KASTVU.

MARKO VUČINIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

ZORAN ŽAKULA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
26. lipnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš s novim
članovima*

Milenko Umićević – Mika (1958. – 2017.)

Milenko Umićević rođen je u Virovitici 15. travnja 1958. godine. Pravni fakultet upisao je 1977., a diplomirao je 1981. godine. Od 1. travnja 1982. radio je u Općinskom javnom tužilaštvu kao javnotužilački pripravnik. Pravosudni ispit položio je 1983. godine, te od 1984. radi kao stručni suradnik na Općinskom javnom tužilaštvu u Zagrebu, a u srpnju te iste godine imenovan je za zamjenika Općinskog javnog tužioca. Na toj funkciji ostaje sve do 1992. kada se 1. listopada upisuje u Imenik odvjetnika HOK.

Milenko Umićević bio je član Upravnog odbora HOK-a. Komemoracija, na kojoj su govorili predsjednik HOK-a Robert Travaš, predstavnik OZ-a Splitsko-dalmatinske županije Jadran Franceschi i odvjetnici Tomislav Grahovac i Zoran Bauer, održana je u HOK-u 21. srpnja 2017. godine.

“Poštovana obitelji Umićević, poštovane kolegice i kolege, dragi prijatelji, okupili smo se kako bismo odali posljednju počast i oprostili se od našeg uvaženog kolege odvjetnika, ali prije svega dragog čovjeka i prijatelja Mike.

Kada pogledam unazad, u desetljeća našeg poznanstva, nikada nisam čuo nikoga od kolega ili poznanika da je rekao bilo koju ružnu riječ o Miki. Mika nije bio samo stručan i savjestan, već je bio čovjek koji je uvijek držao svoju riječ, a tu danas sve rjeđu osobinu posebno su znali cijeniti njegovi klijenti, ali i protivnici. Miku ćemo pamtiti po jednostavnosti, ljudskosti i volji da sasluša drugog i pomogne ako ikako može.

Ni teška bolest nije Miku spriječila da gotovo do samoga kraja zastupa svoje stranke, ali i da se nađemo na ručku i prijateljski razgovaramo, šalimo se, često i na svoj račun, ponekad s dozom cinizma i crnog humora. Bio je jedan od najboljih odvjetnika u području kaznenoga prava, a unatoč velikim i medijski razvikanim slučajevima na kojima je radio, nikada nije zaboravio ono što nas je sve i okrenulo prema odvjetništvu – interes svojih stranaka i borbu za njihova prava, i to nije nikada koristio za samopromociju.

Iza velikih ljudi nisu potrebni dugi govori o njihovim vrlinama, jer njihov život i djela sve govore. To je bio Mika.

Kakav je Mika bio čovjek najbolje pokazuje to koliko nas se ovdje okupilo da mu odamo počast i dostojno se oprostimo od njega.

Njegov prerani odlazak duboko nas je rastužio. Mikinim odlaskom izgubili smo cijenjenog kolegu, dragog prijatelja i uvaženog člana Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore.

Obitelji Umićević, majci Rozaliji, supruzi Sanji, sinu Igoru, bratu Jasminku i njegovoj obitelji i svima u obitelji Umićević, kao i svim njegovim prijateljima, izražavam iskrenu i duboku sućut u svoje osobno ime, kao i u ime svih članova Hrvatske odvjetničke komore.

Počivao u miru, dragi kolega i prijatelju Mika!

(Govor predsjednika Hrvatske odvjetničke komore Roberta Travaša održan na posljednjem ispraćaju Milenka Umićevića)

Poštovana obitelji Umićević, kolegice i kolege,

u ime Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije i moje osobno, primite izraze iskrene sućuti.

Vjerujem da će osjećaj ponosa nadvladati tugu. Doista, imamo razloga biti ponositi se Mikom. Osim što je bio vrhunski odvjetnik, bio je pravi kolega i prijatelj. Voljeli su ga kolege, suci i državni odvjetnici, svi u Splitu.

Sretan je bio što je sin Igor nastavio njegovim stopama, o tome je pričao. Razumijem ga, jer sam bio u sličnoj životnoj situaciji.

Uvijek je bio vedra duha, od njega se moglo mnogo naučiti o pravu, a i o obitelji.

Na kraju mogu kazati samo: “Smrti, što ti je ovo trebalo?”

(Govor predstavnika Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije Jadrana Franceschija, održan na posljednjem ispraćaju Milenka Umićevića)

Dragi članovi obitelji, prijatelji i kolege, imao sam privilegiju kroz svoj rad u Mikinoj kancelariji, uz vodstvo iskusnog i vrhunskog profesionalca, a prije svega predivnog čovjeka, dobiti znanje, uvid i spoznaju o ozbiljnosti odvjetničke profesije. Imao sam sreće da mi takva osoba otvori vidike te zahtjevne profesije.

Mika, kao principal, bio je uvijek strpljiv, smiren, a na poslu je ostajao dulje od bilo koga u kancelariji, tako da je bilo izazovno i pokušati slijediti takvu predanost. Tražio je naporan rad, ali sebe je najmanje u tome štedio. Pri tome je uvijek našao i volje i vremena poučiti mlađeg kolegu. Kroz njegovo stručno vodstvo, naučio sam, kako strukovni dio posla, tako i one finese koje jedino Mika može prenijeti, a radilo se o golemom i teško usporedivom iskustvu. U mene su se urezali svi savjeti koje je nesebično dijelio, od onih stručnih, pa do onih ljudskih, te onih finih detalja koje ne možete pročitati ni u jednoj knjizi, naučiti ni na jednom predavanju, a riječ je o pristupu kolegi, sucu, stranci, poslu.

Mika je uvijek imao potpuno povjerenje u svoje suradnike, pa tako i u mene, što je meni imponiralo i pružalo bezuvjetnu sigurnost u svom poslu.

Vrlo brzo sam se osvjedočio što znači ime Milenka Umićevića. U sudskim kancelima spomen tog imena otvarao je sva vrata, a u sudskim raspravama kao da bi se moja riječ čula jasnije, kao da bi bila razgovjetnija. Mika je uživao nepodijeljeni ugled na sudovima, a u trenucima kada sam imao mogućnost biti s njim na raspravi, postalo je jasno i zašto je to tako. Samouvjeren, argumentiran, potkovan znanjem, a ujedno miran, odavao je dojam da kontrolira svaku situaciju, pa i one profesionalno najzahtjevnije, a u kojima je često bio.

Nema nikakve sumnje da je Mika bio vrh naše profesije, to svi znamo, kao i što svi znamo koliko nam je svima nedostajao u trenucima dok je morao smanjiti učestalost svog pojavljivanja na sudovima. Nedostajat će nam i njegova vesela strana, dječaćki vesela, šaljiva, opuštajuća, po kojoj je bio poznat i rado viđen među kolegama, ali uvijek s mjerom i pažnjom usmjerenom prema poslu.

I sada kad se moramo oprostiti od Mike, ističem da će dio njega, njegova poučavanja, njegovih metoda, njegove topline i pristupa, trajno ostati u meni, dok će onaj drugi dio ostati trajna težnja koju valja probati dostići.

Sretan ti put, šefe i prijatelju!

(Govor Zorana Bauera, odvjetnika u Zagrebu, održan na posljednjem ispraćaju Milenka Umićevića)

Draga Sanja, dragi Igore, Jasminko, gospođo Rozalija, poštovani kolege, tužni skupe, pripala mi je čast da u ime skupine odvjetnika, onih koji čekaju rezultate preprate ispred Heinzelove, vijesti iz Oranica o terminu dovođenja državnog odvjetniku, onih koji čekaju da im se dovede branjenika na šalter u Remetincu, iščekuju rasprave na sudovima, utrčavaju jedni drugima u zamjene, a vrijeme između dviju obaveza krute u Petrinjskoj u Cupu, kažem po čemu ćemo Miku pamtiti, čime je obilježio naše živote i što će nam njegovim preranim odlaskom nedostajati.

Sjedeći u Cupu, raspravljajući o pravnim i životnim problemima, svoj ćemo pogled zasigurno skrenuti u smjeru suda očekujući žustri dolazak Mike u rozoj košulji i s torbom prebačenom preko ramena, očekujući da će sjesti za stol, naručiti piće za okolna četiri stola, popričati sa svakim pomalo, dići se, izlazeći iz kafića telefonirati, a neposredno prije izlaska, kako je to samo on galantno znao, uzeti i platiti račune s četiriju okolnih stolova.

Pamtit će ga njegovi branjenici, znajući da imaju odvjetnika koji vjeruje da su nevini, koji će uložiti maksimalne napore da ih izvuče iz pritvora, koji će biti gladijator u sudskoj areni i sve svoje umijeće upotrijebiti u obrani njihovih djela. Pamtit će ga i kolege tužitelji i suci, ponajprije po kolegijalnosti i korektnosti, po njegovoj predanosti klijentu, a posebno po legendarnoj i samouvjerenosti tvrdnji: "Tu nema djela", što je često i dokazao, po toplom i vedrom pristupu, po brzinskoj cigareti u pauzi između dvaju svjedoka...

Bio je vrhunski pravnik, odvjetnik koji je od svojih profesionalnih početaka sudjelovao u svim značajnijim kaznenim procesima, znao se nositi sa svim nedaćama ovog posla, istovremeno i fakin, dobar poznavatelj jezika ulice i svojih klijenata.

A u rijetkim trenucima opuštenosti, daleko od posla i užurbane svakodnevnice, rado je spominjao svoju ljetnu oazu u Njivicima gdje je uživao sa svojimima. Bio je svjestan potpore i nesebične ljubavi svoje obitelji, svjestan što mu znače, ponosan na Igora koji nastavlja njegovim stopama. Hvala ti, Mika, za sve, za svaki savjet, podršku, prijateljsku riječ! Počivaj, prijatelju, u miru!

(Govor odvjetnika Tomislava Grahovca održan na posljednjem ispraćaju Milenka Umićevića)

Duško Zec (1957. – 2017.)

Tužni zbore, cijenjena obitelji Zec, poštovane kolegice i kolege, poštovani prijatelji, danas smo se ovdje okupili kako bismo se oprostili od našeg kolege i prijatelja Duška Zeca. Zapala me teška dužnost, ali i čast, u ime HOK-a i OZ-a Osijek oprostiti se od kolege Duška. Unatoč saznanjima o njegovoj teškoj bolesti, s velikom smo žalosti primili vijest da je preminuo, jer ništa u njegovom ponašanju i držanju nije najavljivalo takav kraj.

Duško Zec rođen je 3. siječnja 1957. godine u mjestu Jelovcu, u Republici Bosni i Hercegovini. Kao trogodišnji dječak s obitelji se doseljava u Osijek, gdje je završio cjeloživotno obrazovanje, osnovnu i srednju školu te pravni fakultet.

Studirao je uz rad. Najveći dio radnog vijeka proveo je u tadašnjem PTT-u, kasnije Hrvatskom telekomu, gdje je radio od 1978. pa sve do 1. listopada 2007. godine, kada se upisuje u Imenik odvjetnika HOK-a.

Godine 2014. zajedno sa sinom Tihomirom osniva Odvjetničko društvo Zec i partneri d. o. o. čiji je član i direktor bio gotovo do kraja života, kada im se u društvo kao partnerica pridružila kći Tihana Majić, također odvjetnica.

Duško je od „malog“ odvjetnika prerastao u vrsnog organizatora i menadžera odvjetničkog društva. Socijalno osviješten i osjetljiv, svoje je zaposlenike doživljavao kao svoju drugu obitelj, što o Dušku govori i kao čovjeku i kao poslodavcu.

Punih 17 godina uspješno je obavljao poslove stečajnog upravitelja u velikom broju poslovnih subjekata u gradu i regiji. Iako kao odvjetnik nije imao formalno zvanje specijalnosti u području stečaja, svi mi, uključujući i kolege suce, smatrali smo ga najkompetentnijim, znali smo ga pitati za savjete, a on bi ih nesebično davao.

U komunikaciji s nama odvjetnicima i sucima bio je vrlo jednostavan, nenametljiv, jasan, kada prilika dozvoli i duhovit.

Ono što ga je najviše krasilo kao profesionalca jest pristup rješavanju problema, bilo prema klijentima bilo prema zaposlenicima, uvijek je bio pragmatičan, bez teoretiziranja i mudrovanja, za dobrobit stranke.

O Duškovom poštenom i iskrenom odnosu prema svima iz njegova okruženja, o njemu kao čovjeku i kao odvjetniku, najbolje govore posljednje dvije godine života u kojima se nije prepustio opakoj boleštini nego se, optimizmom naoružan, sa zlom uhvatio u koštac, radeći i družeći se sve do prije nekoliko tjedana, kada je pokleknuo u posljednjoj bitci.

S kolegom Duškom bila je čast surađivati, i zbog toga njegovim preranim odlaskom među nama ostaje velika praznina.

U ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Osijek izražavam iskrenu sućut obitelji uvaženog kolege Duška Zeca.

Počivao u miru!

(govor Dubravka Marjanovića, odvjetnika i predsjednika Odvjetničkog zbora Osijek na posljednjem ispraćaju Duška Zeca)

Damir Mijatović (1956. – 2017.)

Damir Mijatović rođen je 24. listopada 1956. godine u Zagrebu. Nakon završenog osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu u siječnju 1980. godine. Bio je odvjetnički vježbenik u Zagrebu, a pravosudni ispit položio je 1982. godine. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1. siječnja 1986. godine sa sjedištem ureda u Zagrebu.

Damir Mijatović preminuo je 5. srpnja 2017. godine.

Stjepan Kuzman (1940. – 2017.)

Stjepan Kuzman rođen je 1. prosinca 1940. godine u selu Rabrani, pokraj Neuma. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Splitu 1976. godine, a pravosudni ispit položio je 1997. godine. Radio je kao pravnik u poduzeću "Metal" u Dubrovniku, te kao pravnik u HP DP "Elektrojug" u Dubrovniku. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 5. siječnja 2007. godine sa sjedištem ureda u Dubrovniku.

Stjepan Kuzman preminuo je u srpnju 2017. godine.

mr. sc. Melita Veršić-Marušić (1963. – 2017.)

Mr. sc. Melita Veršić-Marušić rođena je 6. travnja 1963. godine u Rijeci. Na Pravnom fakultetu u Rijeci diplomirala je 1986. godine, a pravosudni ispit položila je 1998. godine. Radila je kao odvjetnička vježbenica, zatim je bila pravnica u Tankerskoj plovidbi d. d. Zadar, sudska vježbenica na Županijskom sudu u Zagrebu, asistentica u Jadranskom zavodu HAZU-a, asistentica na predmetima Trgovačko pravo i Pravo međunarodne trgovine na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, načelnica sektora pravnih poslova i regulative u Hrvatskim telekomunikacijama d. d., direktorica-suosnivačica u "Fortis savjetovanje" d. o. o. te pomoćnica ministra za europske integracije u Upravi za usklađivanje pravnog sustava Ministarstva za europske integracije. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisana je 1. listopada 2002. godine sa sjedištem ureda u Zagrebu.

Mr. sc. Melita Veršić-Marušić preminula je 5. lipnja 2017. godine.

Josip Prelac (1951. – 2017.)

Josip Prelac rođen je 1. listopada 1951. godine u mjestu Slovinska Kovačica, pokraj Bjelovara. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu u veljači 1977. godine, a pravosudni ispit položio je 1980. godine. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1. listopada 1983. godine sa sjedištem ureda u Bjelovaru. Iz Imenika odvjetnika brisan je 2016. godine radi odlaska u mirovinu.

Josip Prelac preminuo je 19. lipnja 2017. godine.

Željko Ljubić (1933. – 2017.)

Željko Ljubić rođen je 16. ožujka 1933. godine u Gračacu. Diplomirao je 1959. godine, a u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 22. veljače 1964. godine sa sjedištem ureda u Karlovcu. Iz Imenika odvjetnika brisan je 1999. godine radi odlaska u mirovinu.

Željko Ljubić preminuo je 26. lipnja 2017. godine.

Jovan Grubešić (1937. – 2017.)

Jovan Grubešić rođen je 23. svibnja 1937. godine u Lisičinama. Na Pravnom fakultetu u Beogradu diplomirao je 1962. godine. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1. veljače 1993. godine sa sjedištem ureda u Požegi, a godinu dana kasnije ured je preselio u Osijek. Iz Imenika odvjetnika brisan je 2002. godine radi odlaska u mirovinu.

Jovan Grubešić preminuo je u lipnju 2017. godine.

Dragan Zorić (1959. – 2017.)

Poštovana obitelji i rodbino, poštovani prijatelji pokojnog kolege Zorića, kolegice i kolege, kao predsjednik Odvjetničkog zbora Zadarske županije, imam tešku i tužnu dužnost da na posljednjem ispraćaju kažem nekoliko riječi o životu i osobi kolege odvjetnika Dragana Zorića.

Odvjetnik Dragan Zorić rođen je 3. siječnja 1959. godine u Biogradu na Moru. Osnovnu školu završio je u Biogradu na Moru, a gimnaziju u Zadru. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Splitu 19. srpnja 1984. godine, nakon čega je položio pravosudni ispit.

U svome radnome vijeku radio je kao samostalni upravni referent u Općini Biograd na Moru od 1986. do 1989. godine, zatim kao pomoćnik direktora poduzeća „Metaloprerađivač“ od 1989. do 1990. godine. Bio je rukovoditelj opće i pravne službe u Biogradu od 1991. do 1994. godine, te Republički upravni inspektor pri Ministarstvu uprave od 1994. do 1995. godine.

Dana 1. listopada 1995. godine upisao se u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore sa sjedištem pisarnice u Biogradu na Moru i odvjetničku službu obavljao je časno i predano.

U svim kontaktima koje sam imao s kolegom Draganom Zorićem bila je izražena njegova prijaznost, kolegijalnost i ljudskost i slobodno mogu reći da je radi tih osobina bio omiljen među prijateljima i kolegama.

Za vjernike smrt nije kraj, već početak vječnoga života u Bogu. U toj vjeri i nadi danas ispraćamo dragoga kolegu Zorića u život vječni i ne govorimo mu zbogom, već doviđenja.

Dopustite mi da u ime OZ-a Zadarske županije, te u svoje osobno ime, izrazim iskrenu sućut obitelji kao i svoj rodbini i prijateljima koji tuguju zbog njegove prerane smrti.

Dragi kolega Zoriću, neka ti je laka hrvatska zemlja. Počivao u miru Božjem!

(Govor mr. sc. Ive Brkića, odvjetnika u Zadru i predsjednika OZ-a Zadarske županije, održan na posljednjem ispraćaju odvjetnika Dragana Zorića 26. srpnja 2017. godine)